Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA PRĪTA PIKAMĒES [*PRIIT PIKAMÄE*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2021. gada 15. aprīlī[1]

Lieta C-564/19

Kriminālprocess
pret
IS

(*Pesti Központi Kerületi Bíróság* (Peštas apgabala centrālā tiesa, Ungārija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Tiesu iestāžu sadarbība krimināllietās – Tiesības uz informāciju kriminālprocesā – Direktīva 2012/13/ES – Tiesības uz mutisko un rakstisko tulkojumu – Direktīva 2010/64/ES – Tiesības piedalīties klātienē lietas izskatīšanā tiesā kriminālprocesā – Direktīva 2016/343/ES – Tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību un taisnīgu tiesu – Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pants – LESD 267. pants – Pieņemamība – Pārsūdzība tiesiskuma interesēs pret lēmumu, ar ko lūgts sniegt prejudiciālu nolēmumu – Augstākas instances tiesas pilnvaras atzīt šo lēmumu par prettiesisku

1. Kā noteikt, vai lūgtais prejudiciālais nolēmums ir vajadzīgs, lai iesniedzējtiesa varētu "sniegt spriedumu" LESD 267. panta otrās daļas izpratnē? Kā interpretēt šo jēdzienu "sniegt spriedumu", kas ir prejudiciālā procesa svarīgākais elements? Jautājums noteikti nav jauns, taču tas ir ieguvis jaunu dimensiju saistībā ar to, ka Tiesa ir izskatījusi vai pašlaik izskata ļoti daudz, pat pārāk daudz lietu par iespējamiem tiesiskuma un tiesu varas neatkarības pārkāpumiem. Ir jākonstatē, ka Tiesai regulāri tiek uzdoti prejudiciālie jautājumi, kuri dažkārt ir gan palīgā sauciens no valsts tiesām, kam ir bažas vai kas pat ir satrauktas par disciplinārlietu piemērošanu, un uz kuriem jāsniedz atbilde, respektējot īpašā tiesiskā instrumenta, kāds ir lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu, precīzu tvērumu.

2. 2020. gada 26. marta spriedumā *Miasto Łowicz* un *Prokurator Generalny* (C-558/18 un C-563/18, turpmāk tekstā – "spriedums *Miasto Łowicz*", EU:C:2020:234) Tiesa centās nostiprināt savu judikatūru jautājumā par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamību šajā tik sensitīvajā jomā, kurā "*res judicata* spēka" jēdzienam var būt cits, nevis tikai strikti juridisks aspekts. Šī lieta dod Tiesai iespēju precizēt minētā sprieduma tvērumu, it īpaši – atbildot uz vēl nebijušu jautājumu attiecībā uz nolēmumu, ar kuru rīkojums par prejudiciālu jautājumu uzdošanu ticis atzīts par prettiesisku un kuru ir pieņēmusi augstākas instances tiesa, kas lemj pēdējā instancē, tomēr neietekmējot minētā rīkojuma tiesiskās sekas.

[1] Oriģinālvaloda – franču.

I. Atbilstošās tiesību normas

A. Savienības tiesības

3. Papildus dažām primāro tiesību normām, proti, LES 19. pantam, LESD 267. pantam un Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – "Harta") 47. pantam, šajā lietā nozīme ir arī Direktīvas 2010/64/ES[2] 2. un 5. pantam, Direktīvas 2012/13/ES[3] 1., 6. un 8. pantam, kā arī Direktīvas (ES) 2016/343[4] 1. un 8. pantam.

B. Ungārijas tiesības

1. Noteikumi par apsūdzētā tiesībām izmantot savu dzimto valodu

4. *A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény* (2017. gada Likums XC, ar ko izveido Kriminālprocesa kodeksu, *Magyar Közlöny* 2017/99, 9484. lpp.; turpmāk tekstā – "Kriminālprocesa kodekss") 78. panta 1. punktā būtībā ir paredzēts – ja kriminālprocesa dalībnieks vēlas kā dzimto valodu lietot citu valodu, kas nav ungāru valoda, viņam ir tiesības izmantot savu dzimto valodu un saņemt tulka palīdzību.

5. Saskaņā ar Kriminālprocesa kodeksa 201. panta 1. punktu kriminālprocesā var tikt norīkots tikai tulks ar oficiālu kvalifikāciju, bet, ja tas nav iespējams, var tikt norīkots arī tulks, kuram ir pietiekamas valodas zināšanas.

6. Saskaņā ar Kriminālprocesa kodeksa 755. panta 1. punkta a) un aa) apakšpunktu gadījumā, ja apsūdzētā persona, kura dzīvo kādā zināmā dzīvesvietā ārvalstī, ir pienācīgi uzaicināta un neierodas tiesas sēdē, kriminālprocess ir jāturpina aizmuguriski, ja nav izsniedzams Eiropas vai starptautiskais apcietināšanas orderis vai ja šāds orderis nav izsniegts, ņemot vērā, ka prokurors nepieprasa piemērot brīvības atņemšanas sodu vai ievietot sociālās korekcijas izglītības iestādē.

7. Saskaņā ar *a szakfordításról és tolmácsolásról szóló 24/1986. (VI.26.) minisztertanácsi rendelet* (Ministru padomes Dekrēts 24/1986 par oficiālo rakstisko un mutisko tulkošanu, *Magyar Közlöny* 1986/24) 2. pantu specializētu rakstisko vai mutisko tulkojumu par atlīdzību darba līguma vai citu attiecību, kas saistītas ar darba izpildi, ietvaros var veikt tikai tāds tulkotājs vai tulks, kuram ir prasītā kvalifikācija. Rakstiskās vai mutiskās tulkošanas pakalpojumu centrālā administrēšana un pārvaldība ietilpst tieslietu ministra kompetencē. Kopš 2009. gada 1. oktobra tādu tulku, kas ir pašnodarbinātas personas, profesionālās kvalifikācijas apliecināšana vairs netiek reglamentēta.

8. *A szakfordító és tolmácsképesítés megszerzésének feltételeiről szóló 7/1986. (VI.26) MM rendelet* (Izglītības ministra Dekrēts 7/1986 par prasībām tulkotāja un tulka kvalifikācijas iegūšanai, *Magyar Közlöny* 1986/24) ir paredzēts, ka specializēta tulkotāja un tulka kvalifikācija ir tādām personām, kuras ir ieguvušas specializēta tulkotāja, specializēta tulkotāja–redaktora, tulka, specializēta tulka un konferenču tulka kvalifikāciju. Šādu kvalifikāciju var iegūt pamatapmācības

[2] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (2010. gada 20. oktobris) par tiesībām uz mutisko un rakstisko tulkojumu kriminālprocesā (OV 2010, L 280, 1. lpp.).

[3] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (2012. gada 22. maijs) par tiesībām uz informāciju kriminālprocesā (OV 2012, L 142, 1. lpp.).

[4] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (2016. gada 9. marts) par to, lai nostiprinātu konkrētus nevainīguma prezumpcijas aspektus un tiesības piedalīties klātienē lietas izskatīšanā tiesā krimināprocesā (OV 2016, L 65, 1. lpp.).

vai tālākizglītības augstākās izglītības iestādēs, kā arī kultūras ministra apstiprinātās iestādēs. Regulējumā ir arī paredzēti nosacījumi, ar kādiem kvalifikāciju var iegūt, bet tajā nav paredzēts nekāds apliecinājums par atbilstību šiem nosacījumiem.

2. Tiesību normas par prejudiciālā nolēmuma tiesvedību un pārsūdzību tiesiskuma interesēs

9. Kriminālprocesa kodeksa 490. panta 1. un 2. punktā būtībā ir paredzēts, ka valsts tiesa pēc savas ierosmes vai pēc lietas dalībnieku lūguma var apturēt tiesvedību un vērsties Eiropas Savienības Tiesā prejudiciālā nolēmuma ietvaros, uzdodot prejudiciālos jautājumus.

10. Kriminālprocesa kodeksa 513. panta 1. punkta a) apakšpunktā ir noteikts, ka rīkojumu par prejudiciālu jautājumu uzdošanu nevar pārsūdzēt parastā kārtībā.

11. Kriminālprocesa kodeksa 491. panta 1. punkta a) apakšpunktā būtībā ir paredzēts, ka apturētais kriminālprocess ir jāatsāk, ja vairs nepastāv apturēšanas iemesli.

12. Kriminālprocesa kodeksa 667. panta 1. punktā ir noteikts, ka ģenerālprokurors var sākt ārkārtas pārsūdzības procedūru ar nosaukumu "pārsūdzība tiesiskuma interesēs", lai *Kúria* (Augstākā tiesa, Ungārija; turpmāk tekstā – "*Kúria*") konstatētu zemāku instanču tiesu pieņemto spriedumu un rīkojumu prettiesiskumu.

13. Kriminālprocesa kodeksa 669. pantā ir paredzēts:

"1. Ja *Kúria* atzīst pārsūdzību, kas ir celta tiesiskuma interesēs, par pamatotu, spriedumā tā konstatē, ka apstrīdētais lēmums ir prettiesisks, savukārt pretējā gadījumā tā ar rīkojumu pārsūdzību noraida.

2. *Kúria*, ja tā konstatē attiecīgā lēmuma prettiesiskumu, var attaisnot apsūdzēto, atcelt medicīniska rakstura piespiedu līdzekli, izbeigt tiesvedību, noteikt vieglāku sodu vai piemērot vieglāku pasākumu, atcelt apstrīdēto lēmumu un attiecīgā gadījumā nodot lietu atkārtotai izskatīšanai atbildīgajā tiesā.

3. Izņemot 2. punktā minētos gadījumus, *Kúria* nolēmumā vienīgi tiek konstatēts prettiesiskums.

[..]"

II. Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

14. Iesniedzējtiesā, kas izskata lietu viena tiesneša sastāvā *Pesti Központi Kerületi Bíróság* (Peštas apgabala centrālā tiesa, Ungārija; turpmāk tekstā – "iesniedzējtiesnesis"), ir sākta krimināllieta pret apsūdzēto IS, pamatojoties uz apsūdzību, kuru 2018. gada 26. februārī sagatavoja Budapeštas (Ungārija) V un XIII rajona prokurors saistībā ar apgalvojumu par tiesību aktu, kas attiecas uz ieročiem un munīciju, pārkāpumu. Šis apsūdzētais, kas ir turku izcelsmes Zviedrijas pilsonis, tika aizturēts Ungārijā 2015. gada 25. augustā un tajā pašā dienā tika nopratināts kā aizdomās turētais. Pirms nopratināšanas viņš lūdza advokāta un tulka palīdzību. Nopratināšanā, kurā advokāts nevarēja piedalīties, apsūdzētais ar tulka starpniecību tika informēts par aizdomām, kas vērstas pret viņu, taču viņš atteicās sniegt liecību, jo nevarēja konsultēties ar savu advokātu. Pēc nopratināšanas apsūdzētais tika atbrīvots.

15. Apsūdzētais uzturas ārpus Ungārijas, un pavēste ierasties tiesā tika saņemta atpakaļ ar norādi "nav pieprasīta". Tā kā prokuratūras prasījumi attiecas tikai uz naudas sodu, iesniedzējtiesnesim saskaņā ar valsts tiesībām ir jāturpina aizmuguriska tiesvedība. Tiesas sēdē apsūdzētā aizstāvis lūdza iesniegt lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, kas tika apmierināts.

16. Lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu iesniedzējtiesnesis norāda, ka Direktīvas 2010/64 5. panta 1. punktā ir noteikts, ka dalībvalstīm ir jāveic konkrēti pasākumi, lai nodrošinātu, ka sniegtais mutiskais un rakstiskais tulkojums atbilst kvalitātei, kas prasīta saskaņā ar šīs direktīvas 2. panta 8. punktu un 3. panta 9. punktu, un tas nozīmējot, ka mutiskajam tulkojumam ir jābūt pietiekami kvalitatīvam, lai nodrošinātu taisnīgu lietas izskatīšanu, it īpaši – nodrošinot, lai aizdomās turētajām vai apsūdzētajām personām būtu zināms, par ko tās apsūdz, un lai tās spētu īstenot savas tiesības uz aizstāvību. Tā arī norāda, ka šīs pašas direktīvas 5. panta 2. punktā ir paredzēts, ka, lai veicinātu mutiskā un rakstiskā tulkojuma atbilstību un nodrošinātu tā efektīvu pieejamību, dalībvalstis cenšas izveidot neatkarīgu un pienācīgi kvalificētu tulku un tulkotāju reģistru vai reģistrus. Iesniedzējtiesnesis norāda, ka tiesvedībā nav nekādas informācijas nedz par to, kādā veidā tika izvēlēts tulks un kā tika pārbaudītas viņa zināšanas, nedz arī par to, vai tulks un apsūdzētais bija varējuši viens otru saprast.

17. Turklāt iesniedzējtiesnesis norāda, ka Direktīvas 2012/13 4. panta 5. punktā un 6. panta 1. punktā ir paredzēts, ka aizdomās turētie vai apsūdzētās personas nekavējoties saņem rakstveida paziņojumu par tiesībām valodā, ko viņi saprot, kā arī informāciju par noziedzīgo darbību, kuras izdarīšanā viņus tur aizdomās vai apsūdz. Šajā kontekstā tas norāda, ka Ungārijā nav nekāda oficiāla tulkotāju un tulku reģistra un ka Ungārijas tiesiskajā regulējumā nav precizēts, kādas personas kriminālprocesā varētu tikt norīkotas kā tulkotāji vai tulki *ad hoc*, nedz arī tas, saskaņā ar kādiem kritērijiem tas notiek, bet tiek reglamentēti tikai apliecināti dokumentu tulkojumi. Tādējādi iesniedzējtiesneša ieskatā rodas jautājums, vai tiesvedībā šajā tiesā aplūkojamais valsts tiesiskais regulējums un prakse ir saderīgi ar direktīvām par Savienībā apsūdzēto personu tiesībām un vai no Savienības tiesiskā regulējuma izriet, ka nesaderības gadījumā valsts tiesa nevar turpināt lietas aizmugurisku izskatīšanu.

18. Turklāt iesniedzējtiesnesis norāda, ka kopš 2012. gada tiesu reformas stāšanās spēkā par tiesu sistēmas centrālo administrāciju un pārvaldību ir atbildīgs *Országos Bírósági Hivatal* (Valsts tiesu birojs, Ungārija; turpmāk tekstā – "*OBH*") priekšsēdētājs, kuru uz deviņiem gadiem ieceļ Nacionālā asambleja, un ka šim priekšsēdētājam ir plašas pilnvaras, tostarp lemt par tiesnešu iecelšanu amatā, tiesu vadītāju iecelšanu un disciplinārlietu sākšanu pret tiesnešiem. Tas arī precizē, ka Valsts tiesu padomei (turpmāk tekstā – "VTP"), kuras locekļus ievēlē tiesneši, ir uzticēts uzraudzīt *OBH* priekšsēdētāja darbību un noteiktos gadījumos apstiprināt viņa lēmumus. Tomēr 2018. gada 2. maijā VTP pieņēma ziņojumu, kurā tika konstatēts, ka *OBH* priekšsēdētājs ir regulāri pārkāpis likumu ar savu praksi, viņam bez pienācīga pamatojuma atzīstot par nesekmīgiem konkursus par tiesnešu un tiesu vadītāju amatiem, un ar to, ka viņš pēc savas izvēles iecēla pagaidu tiesu vadītājus, kā, piemēram, *Fővárosi Törvényszék* (Galvaspilsētas Budapeštas tiesa, Ungārija), kura ir apelācijas tiesa attiecībā uz iesniedzējtiesnesi, priekšsēdētāju. Pašreizējo situāciju raksturojot nopietns konflikts starp *OBH* priekšsēdētāju un VTP. Šajā kontekstā iesniedzējtiesnesis uzdod jautājumu, vai šāda *OBH* darbība ir saderīga ar tiesu neatkarības principu, kas nostiprināts LES 19. pantā un Hartas 47. pantā. Tas arī šaubās, vai šādā kontekstā tajā notiekošā tiesvedība var tikt uzskatīta par taisnīgu.

19. Turklāt iesniedzējtiesnesis norāda, ka valsts atalgojuma sistēmā ir paredzēts zemāks tiesnešu algu līmenis salīdzinājumā ar prokuroru algām, kā arī tas, ka *OBH* priekšsēdētājs un tiesu vadītāji pēc saviem ieskatiem piešķir dažādus pabalstus, kuru apmērs ir ļoti liels salīdzinājumā ar tiesnešu pamatalgu un kuri tādējādi potenciāli var radīt nepamatotu ietekmi un izraisīt tiesu neatkarības pārkāpumu.

20. Šādos apstākļos *Pesti Központi Kerületi Bíróság* (Peštas apgabala centrālā tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai trīs prejudiciālo jautājumu grupas (pirmā jautājuma a) un b) daļa, otrā jautājuma a) un b) daļa un trešā jautājuma a) un b) daļa).

21. Ar 2019. gada 18. novembra lēmumu lūgt prejudiciālu nolēmumu iesniedzējtiesnesis nolēma iesniegt sava sākotnējā lūguma papildinājumu un uzdot papildu prejudiciālus jautājumus.

22. Šajā ziņā iesniedzējtiesnesis paskaidro, ka pēc tam, kad tika iesniegts sākotnējais lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu, ģenerālprokurors 2019. gada 19. jūlijā, pamatojoties uz Kriminālprocesa kodeksa 668. pantu, iesniedza ārkārtas pārsūdzību *Kúria* attiecībā uz rīkojumu par prejudiciālu jautājumu uzdošanu šajā lietā, kuras nosaukums ir "pārsūdzība tiesiskuma interesēs", un ka 2019. gada 10. septembra galīgajā nolēmumā *Kúria* šo rīkojumu atzina par prettiesisku, būtībā nospriežot, ka uzdotajiem jautājumiem nav nozīmes, lai rastu risinājumu pamatlietā, un ka pirmais jautājums patiesībā neattiecas uz Savienības tiesību interpretāciju, bet gan ir vērsts uz to, lai konstatētu, ka piemērojamās Ungārijas tiesības neatbilst principiem, kuri ir aizsargāti ar Savienības tiesībām. Iesniedzējtiesnesis norāda, ka, neraugoties uz *Kúria* nolēmuma deklaratīvo iedarbību, tas šaubās par to, kā jārīkojas attiecībā uz pamatlietas turpmāko norisi, ņemot vērā šī nolēmuma iespējamo nesaderību ar Savienības tiesībām.

23. Iesniedzējtiesnesis piebilst, ka 2019. gada 25. oktobrī *Fővárosi Törvényszék* (Galvaspilsētas Budapeštas tiesa) priekšsēdētājs pret viņu ir sācis disciplinārlietu, burtiski pārņemot *Kúria* 2019. gada 10. septembra nolēmuma pamatojumu. Pēc tam, kad Ungārijas valdība bija sniegusi informāciju, ka šī procedūra esot izbeigta, Tiesa uzdeva jautājumu iesniedzējtiesnesim. 2019. gada 10. decembra atbildē iesniedzējtiesnesis apstiprināja, ka ar 2019. gada 22. novembra dokumentu minētais priekšsēdētājs ir atsaucis aktu, ar kuru bija sākta disciplinārlieta, un norādīja, ka viņš nevēlas mainīt savu papildu lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu.

24. Šajos apstākļos *Pesti Központi Kerületi Bíróság* (Peštas apgabala centrālā tiesa) nolēma uzdot Tiesai papildu prejudiciālos jautājumus (ceturtā jautājuma a)–c) daļa un piektais jautājums). Tādējādi ar abiem lēmumiem iesniedzējtiesnesis ir uzdevis Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) a) Vai LES 6. panta 1. punkts un Direktīvas 2010/64 5. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka, lai garantētu tiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu apsūdzētajām personām, kuras neprot tiesvedības valodu, dalībvalstij ir jāizveido pienācīgi kvalificētu neatkarīgu tulkotāju un tulku reģistrs vai, ja tas nav iespējams, kādā citā veidā jānodrošina, ka tiesvedības procesā tiek uzraudzīta valodas tulkošanas pienācīga kvalitāte?

b) Ja atbilde uz iepriekšējo jautājumu ir apstiprinoša un izskatāmajā lietā mutiskās tulkošanas nepietiekamas kvalitātes dēļ nav iespējams noteikt, vai apsūdzētais ir ticis informēts par aizdomām, kas vērstas pret viņu, un par viņam izvirzītās apsūdzības priekšmetu, vai LES 6. panta 1. punkts un Direktīvas 2012/13 4. panta 5. punkts un 6. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka šādos apstākļos nevar turpināt tiesvedību izskatīt aizmuguriski?

2) a) Vai tiesu neatkarības princips, kas noteikts LES 19. panta 1. punkta otrajā daļā, [Hartas] 47. pantā un Eiropas Savienības Tiesas judikatūrā, ir jāinterpretē tādējādi, ka šis princips ir pārkāpts tad, ja [*OBH*] priekšsēdētājs, kurš ir atbildīgs par tiesu centrālās administrācijas darbībām un kuru amatā ieceļ Nacionālā asambleja [parlaments], kam vienīgajai tas ir pakļauts un kas var viņu atbrīvot no amata, ieņem tiesas priekšsēdētāja amatu, turklāt tāda priekšsēdētāja amatu, kuram tostarp ir pilnvaras attiecībā uz lietu sadales organizēšanu, disciplinārlietas ierosināšanu pret tiesnešiem un šo tiesnešu novērtēšanu, izmantojot pagaidu tiešu iecelšanu amatā, izvairoties no konkursa procedūras un pastāvīgi ignorējot tiesnešu pašpārvaldes kompetento iestāžu viedokli?

b) Ja atbilde uz otrā jautājuma a) daļu ir apstiprinoša un ja tiesnesim, kurš izskata lietu, ir pamatots iemesls uzskatīt, ka viņš tiks nelabvēlīgi ietekmēts viņa tiesvedības un administratīvo darbību dēļ, vai iepriekš minētais princips ir jāinterpretē tādējādi, ka šajā lietā netiek garantēta lietas taisnīga izskatīšana?

3) a) Vai tiesu neatkarības princips, kas noteikts LES 19. panta 1. punkta otrajā daļā, [Hartas] 47. pantā un Eiropas Savienības Tiesas judikatūrā, ir jāinterpretē tādējādi, ka ar minēto principu nav saderīga situācija, kurā kopš 2018. gada 1. septembra pretēji līdzšinējai praksei, kas tika īstenota iepriekšējos gadu desmitos, Ungārijas tiesneši saskaņā ar tiesību aktiem saņem zemāku atalgojumu nekā attiecīgās kategorijas prokurori ar tādu pašu pakāpi un darba stāžu un kurā, ņemot vērā valsts ekonomisko stāvokli, viņu algas kopumā neatbilst viņu veikto darbību nozīmīgumam, jo īpaši, ņemot vērā augstāko amatpersonu īstenoto diskrecionāro piemaksu praksi?

b) Ja atbilde uz iepriekš minēto jautājumu ir apstiprinoša, vai minētais tiesu neatkarības princips ir jāinterpretē tādējādi, ka šādos apstākļos nevar garantēt tiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu?

4) a) Vai [LESD] 267. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka šai tiesību normai pretrunā ir valsts tiesas lēmums, ar kuru pēdējās instances tiesa, rīkojoties dalībvalsts judikatūras vienādošanas procesa ietvaros, zemākas instances tiesas rīkojumu, ar kuru ir uzsākta prejudiciālā nolēmuma tiesvedība, atzīst par prettiesisku, tomēr neietekmējot konkrētā rīkojuma juridiskās sekas?

b) Ja atbilde uz ceturtā jautājuma a) daļu ir apstiprinoša, vai [LESD] 267. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka iesniedzējtiesai ir jāignorē augstākas instances tiesas nolēmumi, kuros ir pausts pretējs viedoklis, un principiālās nostājas, kas tikušas apstiprinātas tiesību vienotības nodrošināšanas interesēs?

c) Ja atbilde uz ceturtā jautājuma a) daļu ir noliedzoša, vai šādā gadījumā, lai gan vēl notiek prejudiciālā nolēmuma tiesvedība, var atsākt apturēto kriminālprocesu?

5. Vai LES 19. panta 1. punkta otrajā daļā un [Hartas] 47. pantā, kā arī Tiesas judikatūrā noteiktais tiesu neatkarības princips ir jāinterpretē tādējādi, ka, ievērojot LESD 267. pantu, šis princips ir pārkāpts, ja pret tiesnesi tiek ierosināta disciplinārlieta tādēļ, ka viņš ir uzsācis prejudiciāla nolēmuma tiesvedību?”

III. Tiesvedība Tiesā

25. Apsvērumus iesniedza Ungārijas, Nīderlandes un Zviedrijas valdības, kā arī Eiropas Komisija.

IV. Vērtējums

26. Vispirms ir jānorāda, ka Ungārijas valdība apstrīd visu Tiesai uzdoto prejudiciālo jautājumu pieņemamību viena un tā paša iemesla dēļ, proti, saiknes starp Savienības tiesību normām, kuru interpretācija tiek lūgta, un pamatlietu neesamības dēļ, uzdotos jautājumus raksturojot kā tādus, kuriem nav nozīmes tās atrisināšanai. Šis vispārīgais pārmetums ir pelnījis diferencētu atbildi, pamatojoties uz attiecīgo Tiesas judikatūru un it īpaši tās konsolidēto izteikumu, kas izriet no sprieduma *Miasto Łowicz*.

27. Minētajā spriedumā Tiesa atgādināja, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru uz jautājumiem par Savienības tiesību interpretāciju, kurus valsts tiesa uzdevusi pašas noteiktajos tiesiskā regulējuma un faktisko apstākļu ietvaros un kuru pareizība Tiesai nav jāpārbauda, attiecas atbilstības pieņēmums. Tomēr tāpat saskaņā ar pastāvīgo judikatūru ar LESD 267. pantu izveidotā procedūra ir Tiesas un valsts tiesu sadarbības instruments, kura ietvaros pirmā sniedz otrajām tādas Savienības tiesību interpretācijas norādes, kas tām ir nepieciešamas, lai atrisinātu izskatāmās lietas. Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pamatojums nav konsultatīvu atzinumu sniegšana par vispārīgiem vai hipotētiskiem jautājumiem, bet gan nepieciešamība faktiski atrisināt strīdu [5].

28. Kā izriet no paša LESD 267. panta formulējuma, lūgtajam prejudiciālajam nolēmumam ir jābūt "vajadzīgam", lai iesniedzējtiesa varētu "sniegt spriedumu" lietā, kuru tā izskata. Tiesa ir vairākkārt atgādinājusi, ka gan no LESD 267. panta formulējuma, gan tā sistēmas izriet, ka prejudiciālā nolēmuma procedūras priekšnoteikums tostarp ir strīda faktiskā izskatīšana valstu tiesās, kā ietvaros tām ir jāpieņem nolēmums, kurā var tikt ņemts vērā prejudiciālais spriedums. Tiesas uzdevums prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā ir palīdzēt iesniedzējtiesai atrisināt tajā izskatāmo konkrēto strīdu. Tādējādi šādā tiesvedībā starp minēto strīdu un Savienības tiesību normām, kuru interpretācija tiek lūgta, ir jāpastāv tādai saiknei, ka šī interpretācija ir objektīvi vajadzīga nolēmumam, kas iesniedzējtiesai ir jāpieņem [6].

29. No sprieduma *Miasto Łowicz* izriet, ka šī saikne var būt tieša vai netieša. Tā ir tieša, ja valsts tiesai ir jāpiemēro Savienības tiesības, kuru interpretācija tiek lūgta, lai rastu risinājumu pēc būtības pamatlietā. Tā ir netieša, ja prejudiciālais nolēmums var iesniedzējtiesai sniegt tādu Savienības tiesību interpretāciju, kas tai ļauj izlemt vai nu Savienības, vai valsts tiesību procesuālos jautājumus, pirms tā var lemt par tajā izskatāmo lietu pēc būtības [7].

30. Ņemot vērā šos precizējumus, es uzskatu, ka atbilde, kas ir jāsniedz uz Ungārijas valdības izvirzīto iebildi par nepieņemamību, attiecībā uz pirmo jautājumu noteikti ir noliedzoša un attiecībā uz otro un trešo jautājumu – apstiprinoša, savukārt niansētāks vērtējums ir nepieciešams ceturtā un piektā jautājuma risinājumam. Šajā ziņā, runājot par jautājumu izskatīšanas kārtību, man šķiet, ka vispirms ir jāizskata ceturtais prejudiciālais jautājums, kas radies saistībā ar pirmajam lūgumam sniegt prejudiciālu nolēmumu sekojošajām valsts

5 Spriedums *Miasto Łowicz* (43. un 44. punkts).

6 Spriedums *Miasto Łowicz* (45. un 46. punkts).

7 Skat. spriedumu *Miasto Łowicz* (49.–51. punkts). 2020. gada 25. jūnija spriedumā *Ministerio Fiscal* (Iestāde, kas var saņemt starptautiskās aizsardzības pieteikumu) (C-36/20 PPU, EU:C:2020:495, 49. punkts) ir precizēts, ka valsts tiesas iesniegtu lūgumu var noraidīt tikai tad, ja ir skaidrs, ka ir ticis sagrozīts LESD 267. panta procedūras priekšmets un patiesībā tās mērķis ir likt Tiesai lemt saistībā ar fiktīvu strīdu, vai ja ir acīmredzams, ka Savienības tiesības ne tieši, ne netieši nav piemērojamas šīs lietas apstākļiem.

procesuālajām darbībām, kuras šajā gadījumā ir ģenerālprokurora pārsūdzības iesniegšana tiesiskuma interesēs, kam sekoja *Kúria* sprieduma, ar kuru šis lēmums tika atzīts par prettiesisku, pasludināšana. Man šķiet, ka no argumentācijas loģikas viedokļa vajadzētu sākt ar šo jautājumu, jo tas attiecas uz sākotnējā lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamību.

A. Par ceturto jautājumu

31. Ar ceturto jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai LESD 267. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tam ir pretrunā tas, ka augstākā valsts tiesa, kas izskata pārsūdzību tiesiskuma interesēs, pieņem nolēmumu, ar kuru rīkojums par prejudiciālu jautājumu uzdošanu tiek atzīts par prettiesisku, tomēr neietekmējot tā juridiskās sekas attiecībā uz pamattiesvedības apturēšanu un prejudiciālā nolēmuma tiesvedības turpināšanu, pamatojoties uz to, ka prejudiciālie jautājumi nav vajadzīgi strīda atrisināšanai un ir vērsti uz konstatējumu par valsts tiesību nesaderību ar Savienības tiesībām. Iesniedzējtiesa arī jautā Tiesai par apstiprinošās vai noliedzošās atbildes uz šo jautājumu ietekmi uz tiesvedības pamatlietā norisi un augstākas instances tiesas nolēmuma ņemšanu vērā, ievērojot Savienības tiesību pārākuma principu.

1. Par pieņemamību

32. Savu prasījumu par nepieņemamību pamatojumam Ungārijas valdība uzsver, ka šim jautājumam nav nozīmes pamatlietas iznākumam, jo *Kúria* nav atcēlusi lēmumu par prejudiciālu jautājumu uzdošanu un kriminālprocesa apturēšanu, kā arī nav likusi iesniedzējtiesai atsaukt vai grozīt šo pēdējo minēto lēmumu. Līdz ar to tiesvedības norise nekādā ziņā neesot pārtraukta, un Tiesa varētu *in fine* atzīt attiecīgo lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu par pieņemamu.

33. Manuprāt, šādus argumentus nevar atbalstīt, jo attiecīgais prejudiciālais jautājums ir jāuzskata par pieņemamu netiešas, bet reālas saiknes starp pamatlietu un LESD 267. pantu dēļ. Proti, ar ceturto prejudiciālo jautājumu un šīs tiesību normas interpretāciju, ko iesniedzējtiesa šajā gadījumā lūdz, tā vēlas paskaidrojumus nevis par lietas būtību tās izskatāmajā lietā, kura pati ir saistīta ar citiem jautājumiem, uz kuriem attiecas Savienības tiesības, bet attiecībā uz procesuāla rakstura problēmu, kas tai ir jārisina *in limine litis*, jo tā attiecas uz pamatlietas tiesvedības turpināšanas nosacījumiem pēc *Kúria* sprieduma, ar kuru sākotnējais lēmums uzdot prejudiciālus jautājumus tika atzīts par prettiesisku [8].

34. Šajā ziņā ir jāuzsver, ka saskaņā ar Kriminālprocesa kodeksa 490. panta 1. punktu "tiesa pēc savas ierosmes vai pēc kāda lietas dalībnieka lūguma var ierosināt prejudiciālā nolēmuma tiesvedību [Tiesā] saskaņā ar noteikumiem Līgumos, kuri ir Eiropas Savienības pamatā". Saskaņā ar minētā panta 2. un 3. punktu tiesa, izdodot rīkojumu, vai nu nolemj ierosināt prejudiciālā nolēmuma tiesvedību un vienlaikus aptur tiesvedību, vai arī nolemj noraidīt lūgumu ierosināt prejudiciālā nolēmuma tiesvedību. Pēc tam, kad ģenerālprokurors bija iesniedzis pārsūdzību tiesiskuma interesēs atbilstoši Kriminālprocesa kodeksa 667. panta 1. punktam, *Kúria* pārbaudīja sākotnējā lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu tiesiskumu no šī paša kodeksa 490. panta skatpunkta.

[8] Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 19. novembris, A. K. u.c. (Augstākās tiesas Disciplinārlietu palātas neatkarība) (C-585/18, C-624/18 un C-625/18, EU:C:2019:982, 99. punkts).

35. No *Kúria* sprieduma izriet, ka tā centās pārbaudīt, vai iesniedzējtiesai bija iemesls uzdot prejudiciālus jautājumus, kas noteica turpmākās kriminālprocesa apturēšanas tiesiskumu. Tādējādi tā uzskatīja, ka iepriekš minētie jautājumi nav vajadzīgi strīda risinājuma nolūkā, jo tie faktiski nav radušies vai tiem nav nekādas saistības ar minētā strīda faktiem [9], turklāt pirmie jautājumi ir vērsti nevis uz to, lai interpretētu Savienības tiesību aktus, bet gan uz to, lai konstatētu piemērojamo Ungārijas tiesību aktu nesaderību ar Savienības tiesībām [10]. *Kúria* līdz ar to secināja, ka iesniedzējtiesa ar savu rīkojumu par prejudiciālā nolēmuma tiesvedības ierosināšanu un kriminālprocesa apturēšanu ir pārkāpusi kriminālprocesa likumu, šajā gadījumā – Kriminālprocesa kodeksa 490. panta normas. Šādos apstākļos, lai gan *Kúria* sākotnējo lēmumu par prejudiciālu jautājumu uzdošanu neatcēla, tas tomēr tika atzīts par prettiesisku attiecībā uz Ungārijas tiesību sistēmu [11].

36. Saskaroties ar šo *Kúria* lēmumu, iesniedzējtiesa pauda šaubas par to, kā rīkoties, ņemot vērā vairākus elementus. Vispirms tā atsaucās uz Kriminālprocesa kodeksa 491. panta 1. punkta a) apakšpunktu, kurā ir paredzēts, ka tad, ja zūd iemesls, kura dēļ tiesvedība ir apturēta, tiesa atsāk lietas izskatīšanu, kā tas varētu būt gadījumā, ja minētais iemesls ir atzīts par prettiesisku, kā tas ir šajā lietā. Pēc tam iesniedzējtiesnesis uzsvēra, ka, ņemot vērā tā statusu un attiecīgos civildienesta noteikumus, kas it īpaši attiecas uz tiesnešu novērtēšanu, tam ir vispārīgi jāievēro tiesiskums un jāseko augstāka ranga tiesu judikatūras pamatnostādnēm un tādējādi jāatturas pieņemt jebkādu prettiesisku tiesas nolēmumu. Visbeidzot, lai gan *Kúria* nolēmumam nav juridiski saistoša spēka, tas esot publicēts oficiālajā krājumā, kas paredzēts principiāliem lēmumiem, kuri tiek pieņemti, lai nodrošinātu valsts tiesību vienveidību, un iesniedzējtiesa varot no tā atkāpties, tikai skaidri pamatojot savu nostāju.

37. Jānorāda, ka *Kúria* nolēmuma deklaratīvā iedarbība un *inter partes* situācijas nemainīšana nepārsniedz lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu posmu un pamatlietas apturēšanu līdz Tiesas sprieduma saņemšanai. Turpmākais jautājums par apsūdzētā krimināalatbildību paliek neskarts, un par to tiks lemts ar galīgu iesniedzējtiesas nolēmumu, balstoties uz sākotnējo rīkojumu par prejudiciālu jautājumu uzdošanu, kas ir prettiesisks Ungārijas tiesību sistēmā saskaņā ar *Kúria* galīgo nolēmumu. Ir interesanti novērot, ka savā pamatojumā [12] *Kúria* norāda, ka zemākas instances tiesa ir tiesīga apturēt kriminālprocesu, ja ir izpildīti likumā prasītie nosacījumi, un to var izdarīt tikai, "lai pieņemtu lēmumu *pēc būtības*, kas ir likumīgs un pamatots" (mans izcēlums). No šāda pamatojuma izriet, ka apturēšanas starplēmuma prettiesiskums noteikti var ietekmēt galīgā lēmuma pēc būtības tiesiskumu. Tomēr ir skaidrs, ka lēmums pēc būtības par šo krimināalatbildību var tikt pārsūdzēts parastā kārtībā saskaņā ar valsts tiesību aktiem, pat neminot jaunas pārsūdzības tiesiskuma interesēs iespējamību, kuru ierosina ģenerālprokurors.

38. No papildu lēmuma par prejudiciālu jautājumu uzdošanu izriet, ka alternatīva, ar kuru ir saskāries iesniedzējtiesnesis, ņemot vērā Tiesas iespējamās atbildes par *Kúria* nolēmuma saderību ar LESD 267. pantu, ir šāda:

– ja *Kúria* varēja pamatoti atzīt sākotnējo lēmumu par prejudiciālu jautājumu uzdošanu par prettiesisku, tai būs jāturpina kriminālprocess un jālemj par apsūdzētā atbildību, ņemot vērā

[9] Skat. *Kúria* sprieduma 61. un 70. punktu.

[10] Skat. *Kúria* sprieduma 64. punktu.

[11] *Kúria* sprieduma 20. punktā ir precizēts, ka pārsūdzība tiesiskuma interesēs ļauj izvairīties no tā, ka tiesas nolēmumu, kas principā ir prettiesisks, vairs nav iespējams nepiemērot.

[12] Skat. *Kúria* sprieduma 75. punktu.

tikai valsts lietas materiālus, jo pirmais, otrais un trešais prejudiciālais jautājums būtu jāuzskata par tādiem, kuriem šajā ziņā nav nekādas nozīmes [13];

– ja *Kúria* nepamatoti atzinusi iepriekš minēto lēmumu par prettiesisku, tai būs jāpiemēro Savienības tiesības, kā tās ir interpretētas Tiesas spriedumā, lai rastu risinājumu pēc būtības pamatlietā, Savienības tiesību pārākuma vārdā nepiemērojot *Kúria* spriedumu.

39. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, Tiesas atbilde uz ceturto jautājumu, manuprāt, var sniegt iesniedzējtiesai tādu Savienības tiesību – šajā gadījumā LESD 267. panta – interpretāciju, kas tai ļautu izlemt valsts tiesību procesuālu jautājumu, pirms tā varētu izšķirt tajā izskatāmo pamattiesvedību pēc būtības [14]. Tādējādi tas ir pilnībā pieņemams.

2. Par lietas būtību

40. No Tiesai iesniegtajiem lietas materiāliem izriet, ka saskaņā ar Ungārijas kriminālprocesa tiesībām, ja nav pieejams neviens parastā kārtībā izmantojams tiesību aizsardzības līdzeklis attiecībā uz lēmumu lūgt prejudiciālu nolēmumu un apturēt tiesvedību pamatlietā, attiecībā uz šo aktu var izmantot ārkārtas tiesību aizsardzības līdzekli, šajā gadījumā – pārsūdzību tiesiskuma interesēs, kuru ģenerālprokurors iesniedz *Kúria* un kuras mērķis ir nodrošināt valsts tiesību vienotību. Augstākas instances tiesai, kurā tā iesniegta, ir pilnvaras atzīt iepriekš minēto lēmumu par prettiesisku, bet šā konstatējuma iedarbība ir vērsta tikai uz nākotni.

41. Saskaņā ar Tiesas judikatūru attiecībā uz tiesu, kuras lēmumus saskaņā ar valsts tiesību aktiem var pārsūdzēt tiesā, LESD 267. pantam nav pretrunā tas, ka šādas tiesas, kas vērsusies Tiesā prejudiciālā kārtībā, lēmumiem ir piemērojami valsts tiesībās paredzētie parastie tiesību aizsardzības līdzekļi. Tomēr šādas pārsūdzības iznākums nevarētu ierobežot kompetenci, kas ar LESD 267. pantu ir piešķirta minētajai tiesai, vērsties Tiesā, ja tā uzskata, ka tajā izskatāmajā lietā rodas jautājumi par Savienības tiesību normu interpretāciju, kam vajadzīgs Tiesas nolēmums. Tādējādi Tiesa nosprieda, ka šī kompetence nebūtu jāapšauba, piemērojot valsts tiesību noteikumus, kas ļauj tiesai, kura izskata pārsūdzību, grozīt lēmumu par prejudiciālu jautājumu uzdošanu Tiesai, atcelt šo lūgumu un likt tiesai, kas šo lēmumu ir pieņēmusi, atsākt valsts tiesību procedūru, ko tā bija apturējusi [15]. Situācijā, kad kāda lieta otro reizi nonāk pirmās instances tiesā pēc tam, kad tās pieņemtu lēmumu atcēlusi pēdējās instances tiesa, Tiesa arī ir nolēmusi, ka minētā pirmās instances tiesa saglabā tiesības vērsties Tiesā saskaņā ar LESD 267. pantu, neraugoties uz to, ka valsts tiesībās ir noteikums, saskaņā ar kuru augstākas instances tiesas juridiskais vērtējums ir tiesām saistošs.

42. Jākonstatē, ka šiem diviem risinājumiem nav nozīmes, jo ar *Kúria* spriedumu nav atcelts rīkojums par prejudiciālu jautājumu uzdošanu, iesniedzējtiesai nav pienākuma to atsaukt vai grozīt, kā arī tajā pat nav noteikts pienākums atsākt sākotnēji apturēto kriminālprocesu.

[13] Man šķiet, ka ceturtā jautājuma c) daļas formulējums šajā ziņā ietver zināmu neviennozīmīgumu, kas nebūtu piemērots, lai prasītu Tiesai lietderīgu atbildi prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā, kuras norisi *Kúria* nolēmums neietekmē. Minētā jautājuma formulējumam, kurā ir uzsvērta temporalitātes problēma, būtu jēga tikai tad, ja Tiesa izskatītu papildu lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atsevišķi un prioritāri, bet tas tā nav, jo visi jautājumi ir apvienoti vienā prejudiciālā tiesvedībā, par kuru Tiesa pieņems vienu nolēmumu. Citiem vārdiem sakot un pretēji Komisijas un Nīderlandes valdības norādēm jautājums nav par to, vai iesniedzējtiesai vajadzētu gaidīt Tiesas atbildi bez pienākuma "tikmēr" atsākt apturētās valsts tiesvedības izskatīšanu.

[14] Spriedums *Miasto Łowicz* (51. punkts).

[15] Spriedumi, 2008. gada 16. decembris, *Cartesio* (C-210/06, EU:C:2008:723, 89., 93., 95. un 98. punkts), un 1974. gada 16. janvāris, *Rheinmühlen-Düsseldorf* (166/73, EU:C:1974:3).

Augstākas instances tiesa konstatēja prettiesiskumu, to nenovēršot. Tomēr šā nolēmuma izvērtējums nevarētu aprobežoties tikai ar šo konstatējumu un vienīgi tā rezolutīvo daļu, kas noteikti ir jālasa, ņemot vērā tā pamatojumu, no kā tā nav atdalāma.

43. Minētajā spriedumā *Kúria* veica sākotnējā lēmuma par prejudiciālu jautājumu uzdošanu tiesiskuma pārbaudi no Kriminālprocesa kodeksa 490. panta skatpunkta, kas valsts tiesību aktos tiek uzskatīts par Savienības tiesībās noteikto prasību attiecībā uz lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu "atspoguļojumu" [16]. Saskaņā ar šo īpatnējo premisu, kurai pievienoti formāli piesardzības apsvērumi attiecībā uz Tiesas kompetences ievērošanu, *Kúria* veica sava veida sākotnējā lēmuma par prejudiciālu jautājumu uzdošanu pieņemamības pārbaudi, lai noteiktu, vai atbilde uz tiesas uzdotajiem jautājumiem izskatāmajā lietā būtu vajadzīga, lai lemtu par lietas būtību. Pēc minētā izvērtēšanas tā secināja, ka pirmais jautājums patiesībā nepastāv un ka otrajam un trešajam jautājumam nav nekādas saiknes ar lietu. Vēl pārsteidzošāks ir otrais tiesiskuma pamatojums, kurš ir pieņemts saskaņā ar ģenerālprokurora prasījumiem attiecībā uz pirmo jautājumu, proti, ka patiesībā tas ir vērsts nevis uz Savienības tiesību interpretāciju, bet gan uz to, lai konstatētu, ka piemērojamās Ungārijas tiesības neatbilst ar Savienības tiesībām aizsargātajiem principiem. Šis pamatojums, kas ir vērsts uz prejudiciālo jautājumu mērķa izvērtēšanu, atbilst Ungārijas augstākās tiesas pastāvīgās judikatūras īstenošanai kopā ar apstākli – šajā gadījumā atbildību pastiprinošu apstākli –, ka izvēlētais risinājums attiecas uz pašu lēmumu lūgt prejudiciālu nolēmumu, nevis uz lēmumu, ar kuru tiesnesis, kas izskata lietu pēc būtības, būtu atteicies apmierināt kāda lietas dalībnieka pieprasījumu par lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu iesniegšanu.

44. Manuprāt, minētais šādi pamatotais spriedums negatīvi ietekmē iesniedzējtiesas iespēju vērsties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu un tādējādi netiek ievērots LESD 267. pants, kā to ir interpretējusi Tiesa.

45. Šajā ziņā, pirmkārt, ir jāatgādina, ka saskaņā ar LES 19. pantu valsts tiesām un Tiesai ir jānodrošina Savienības tiesību pilnīga piemērošana visās dalībvalstīs, kā arī to tiesību aizsardzība tiesā, kuras attiecīgajām personām izriet no minētajām tiesībām. It īpaši šādi izstrādātās tiesu sistēmas stūrakmens ir radīts ar LESD 267. pantā paredzēto prejudiciālā nolēmuma tiesvedību, kuras mērķis, izveidojot tiesnešu dialogu tieši starp Tiesu un dalībvalstu tiesām, ir nodrošināt Savienības tiesību vienveidīgu interpretāciju, tādējādi ļaujot nodrošināt to saskanību, pilnīgu iedarbību un autonomiju, kā arī – galu galā – ar Līgumiem izveidoto tiesību īpašo raksturu [17].

46. Ar LESD 267. pantu valstu tiesām ir piešķirtas visplašākās iespējas vērsties Tiesā, ja tās uzskata, ka lietā, kuru tās izskata, rodas jautājumi par Savienības tiesību normu, kas nepieciešamas to izskatīšanā esošā strīda atrisināšanai, interpretāciju vai spēkā esamības vērtējumu. Turklāt valstu tiesām ir brīva izvēle izmantot šo iespēju jebkurā tiesvedības brīdī, kuru tās uzskata par atbilstošu. Tāpēc valsts tiesību norma, kurai ir leģislatīvs vai judikatūras raksturs, nevar būt šķērslis valsts tiesai izmantot minēto iespēju, kura ir raksturīga iezīme ar LESD 267. pantu izveidotajai sadarbības sistēmai starp valsts tiesām un Tiesu un tiesas, kam ir uzdots piemērot Savienības tiesības, funkcijām, kuras valsts tiesām ir uzticētas ar šo tiesību normu [18].

47. Šādi definētā prejudiciālā nolēmuma dialogā neietilpst trīspusējas attiecības, kurā būtu iekļauta tiesa, kas nav Tiesa, un iesniedzējtiesa, kā rezultātā varētu tikt atsevišķi novērtēta prejudiciālā nolēmuma atbilstība un vajadzība, lai pēc tam konstatētu tā prettiesiskumu šo

16 Skat. *Kúria* sprieduma 47. un 66. punktu.

17 Spriedums, 2018. gada 6. marts, *Achmea* (C-284/16, EU:C:2018:158, 36. un 37. punkts).

18 Spriedums *Miasto Łowicz* (56. un 57. punkts) un spriedums, 2016. gada 5. aprīlis, *PFE* (C-689/13, EU:C:2016:199, 34. punkts).

pazīmju neesamības dēļ [19]. Šī situācija neatbilst tam, ka lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir balstīts uz tiesu tiešu dialogu, kura ierosināšana ir pilnībā atkarīga no valsts tiesas vērtējuma par šī lūguma iesniegšanas nozīmīgumu un nepieciešamību, neskarot ierobežotu pārbaudi, ko veic Tiesa [20]. Citiem vārdiem sakot, prejudiciālo jautājumu pieņemamības pārbaude ir Tiesas ekskluzīvā kompetencē.

48. Otrkārt, Savienības tiesību efektivitāte tiktu apdraudēta, ja pārsūdzības iznākums valsts augstākajā tiesā kavētu valsts tiesu, kura izskata strīdu saistībā ar Savienības tiesībām, īstenot tai ar LESD 267. pantu piešķirtās tiesības uzdot Tiesai jautājumus par Savienības tiesību interpretāciju vai spēkā esamību, kas tai ļautu pasludināt spriedumu, vai valsts tiesību norma atbilst Savienības tiesībām [21]. Man šķiet, ka tā tas ir *Kúria* sprieduma gadījumā, kurā saskaņā ar pastāvīgo judikatūru šajā ziņā tika veikts Tiesai uzdoto jautājumu mērķa izvērtējums, lai novērstu valsts tiesību normu saderības ar Savienības tiesību aktiem pārbaudi. Pastāv risks, ka šādas tiesu prakses dēļ valsts tiesa, kurai ir šaubas par valsts tiesību saderību ar Savienības tiesībām, drīzāk atturētos no prejudiciālu jautājumu uzdošanas Tiesai, lai izvairītos no tā, ka lēmums, ar kuru iesniegts lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu un apturēta tiesvedība pamatlietā, tiek atzīts par prettiesisku, kā rezultātā varētu tikt apdraudēta pēc lietas būtības pieņemamā nolēmuma spēkā esamība [22].

49. Treškārt, no pastāvīgās judikatūras izriet, ka Tiesas sniegtais prejudiciālais nolēmums ir saistošs valsts tiesai attiecībā uz konkrēto Savienības iestāžu aktu interpretāciju vai spēkā esamību, lai panāktu risinājumu pamatlietā [23]. Ja lietu pirmā vai pēdējā instancē izskatoša tiesa ir saņēmusi Tiesas atbildi uz tās uzdotu jautājumu par Savienības tiesību interpretāciju, tai pašai ir jādara viss vajadzīgais, lai šāda Savienības tiesību interpretācija tiktu īstenota [24]. LESD 267. pantā ir prasīts, lai iesniedzējtiesa nodrošinātu Tiesas sniegtās Savienības tiesību interpretācijas pilnīgu iedarbību [25]. Manuprāt, šajā gadījumā iesniedzējtiesu šā pienākuma izpildē varētu kavēt augstākās valsts tiesas spriedums, kurš publicēts krājumā, kas paredzēts principiāliem lēmumiem, un ar kuru valsts tiesiskajā kārtībā par prettiesisku galīgi tiek atzīts rīkojums par prejudiciāla jautājuma uzdošanu, pirms lēmuma pēc būtības par strīda izšķiršanu pamatlietā, kurā ir jāiekļauj Tiesas atbilde par lūgto Savienības tiesību interpretāciju.

50. Tādējādi šķiet, ka *Kúria* spriedums varētu apdraudēt ar LESD 267. pantu izveidotās Tiesas un valsts tiesu sadarbības sistēmas būtiskās iezīmes un Savienības tiesību pārākumu iekšējā tiesību sistēmā.

51. Visbeidzot ir jāpiebilst, ka Tiesa ir nospriedusi, ka valsts tiesai, kurai atbilstoši savai kompetencei ir jāpiemēro Savienības tiesību normas, ir pienākums nodrošināt šo normu pilnīgu efektivitāti, pēc savas iniciatīvas vajadzības gadījumā nepiemērojot tām pretrunā esošas, pat vēlāk pieņemtas valsts tiesību normas. Valsts tiesību norma, kas liedz īstenot LESD 267. pantā paredzēto

[19] Savu apsvērumu par pirmo lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu 26. punktā Ungārijas valdība nevilcinās norādīt, ka ir pamatoti, ka, novērtējot uzdoto prejudiciālo jautājumu pieņemamību, Tiesa "ņem vērā *Kúria* pausto viedokli", jo pēdējā minētā tiesa ir skaidri sniegusi savu atzinumu par minēto jautājumu atbilstību.

[20] Šajā nozīmē skat. spriedumus, 2008. gada 16. decembris, *Cartesio* (C-210/06, EU:C:2008:723, 91. un 96. punkts), un 2014. gada 27. februāris, *Pohotovosť* (C-470/12, EU:C:2014:101, 31. punkts). Kā norādījis ģenerāladvokāts L. M. Pojarešs Maduru [*L. M. Poiares Maduro*] secinājumos lietā *Cartesio* (C-210/06, EU:C:2008:294), "lūdzot sniegt prejudiciālu nolēmumu, valstu tiesas piedalās debatē par [Savienības] tiesībām, nebūdamas atkarīgas no citām valsts iestādēm vai tiesu instancēm [..]. Līgumā netika paredzēts, ka šādu dialogu vajadzētu filtrēt jebkurai citai valsts tiesai, vienalga, kāda būtu tiesiskā hierarhija attiecīgajā valstī".

[21] Skat. spriedumu, 2010. gada 22. jūnijs, *Melki* un *Abdeli* (C-188/10 un C-189/10, EU:C:2010:363, 45. punkts).

[22] Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 5. jūlijs, *Ognyanov* (C-614/14, EU:C:2016:514, 25. punkts).

[23] Skat. spriedumu, 2010. gada 5. oktobris, *Elchinov* (C-173/09, EU:C:2010:581, 29. punkts).

[24] Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 5. aprīlis, *PFE* (C-689/13, EU:C:2016:199, 42. punkts).

[25] Skat. spriedumu, 2016. gada 5. jūlijs, *Ognyanov* (C-614/14, EU:C:2016:514, 28. punkts).

procedūru, ir jāatstāj bez piemērošanas, un attiecīgajai tiesai nav pienākuma lūgt vai sagaidīt, kamēr šī valsts tiesību norma tiks atcelta likumdošanas ceļā vai izmantojot kādu citu konstitūcijā paredzētu metodi [26]. Proti, prasībām, kas izriet no pašas Savienības tiesību iedabas, neatbilst neviena valsts tiesiskās kārtības norma vai likumā noteikta, administratīvā vai tiesu prakse, kuras rezultātā samazinātos Savienības tiesību efektivitāte, ja tiesai, kuras kompetencē ir piemērot šīs tiesības, tiktu liegtas pilnvaras šajā piemērošanas brīdī darīt visu nepieciešamo, lai netiktu piemērotas tādas valsts tiesību normas, kuras, iespējams, rada šķērsli Savienības tiesību normu pilnīgai efektivitātei [27].

52. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, uz ceturto jautājumu tiek piedāvāts atbildēt, ka tad, ja pastāv valsts tiesību normas par tādas ārkārtas pārsūdzības īstenošanu, kas ir paredzēta, lai vienādotu minētās tiesības, un ir vērsta pret lēmumu, ar kuru tiek iesniegts lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu, LESD 267. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tam ir pretrunā šādu normu piemērošana, kas ļauj augstākas instances tiesai, kurā iesniegta pārsūdzība, atzīt šo lēmumu par prettiesisku, neietekmējot tā tiesiskās sekas attiecībā uz tiesvedības pamatlietā apturēšanu un prejudiciālā nolēmuma tiesvedības turpināšanu, pamatojoties uz to, ka prejudiciālie jautājumi nav vajadzīgi strīda atrisināšanai un ka tie ir vērsti uz valsts tiesību normu nesaderības ar Savienības tiesībām konstatēšanu. Savienības tiesību pārākums liek iesniedzējtiesai nepiemērot šīs normas un tiesu nolēmumus, ar kuriem tās tiek īstenotas.

B. Par pirmo jautājumu

1. Par pieņemamību

53. Tiesa var atteikties lemt par valsts tiesas uzdotu prejudiciālu jautājumu tikai tad, ja ir acīmredzams, ka lūgtajai Savienības tiesību normas interpretācijai nav nekāda sakara ar pamatlietas faktisko situāciju vai tās priekšmetu, ja izvirzītā problēma ir hipotētiska vai ja Tiesai nav zināmi faktiskie vai juridiskie apstākļi, kas nepieciešami, lai sniegtu noderīgu atbildi uz tai uzdotajiem jautājumiem [28].

54. Šajā gadījumā no Tiesā iesniegtajiem lietas materiāliem nav skaidri izsecināms, ka šīs lietas situācija atbilstu kādam no minētajiem gadījumiem. Gluži pretēji, iesniedzējtiesa pašlaik izskata aizmugurisku kriminālprocesu pret IS, kurš ir turku izcelsmes Zviedrijas pilsonis un pret kuru tiek veikta krimināvajāšana par tiesību aktu, kas attiecas uz šaujamieročiem un munīciju, pārkāpumiem pēc izmeklēšanas, kuras laikā policija uzklausīja attiecīgo personu tulka klātbūtnē, kurš viņam pārtulkoja paziņojumu ar informāciju par viņa tiesībām un pret viņu vērstajām aizdomām. Jākonstatē, ka pamatlietai pēc būtības acīmredzami ir saikne ar Savienības tiesībām, it īpaši ar Direktīvu 2010/64 un 2012/13 normām, uz kurām attiecas pirmais prejudiciālais jautājums, un ka iesniedzējtiesai tādējādi būs jāpiemēro šīs tiesības, lai minētajam strīdam rastu risinājumu pēc būtības.

55. Ungārijas valdības apgalvojumi nevar atspēkot šo konstatējumu un no tā izrietošo prejudiciālā jautājuma pieņemamību. Piemēram, nav nozīmes apsvērumiem, kas attiecas uz apgalvoto pamatlietas faktiskā un juridiskā vērtējuma vienkāršību un Savienības tiesību interpretācijas

[26] Spriedums, 2021. gada 2. marts, A.B. u.c. (Augstākās tiesas tiesnešu iecelšana – Pārsūdzība) (C-824/18, EU:C:2021:153, 141. punkts)

[27] Skat. spriedumus, 2010. gada 22. jūnijs, *Melki* un *Abdeli* (C-188/10 un C-189/10, EU:C:2010:363, 43. un 44. punkts), un 2016. gada 5. aprīlis, *PFE* (C-689/13, EU:C:2016:199, 40. un 41. punkts).

[28] Skat. spriedumu, 2019. gada 19. novembris, A. K. u.c. (Augstākās tiesas Disciplinārlietu palātas neatkarība) (C-585/18, C-624/18 un C-625/18, EU:C:2019:982, 97. un 98. punkts).

vajadzības neesamību, jo attiecībā uz IS īstenotās procedūras lietas materiālos neesot neviena elementa, kas liktu šaubīties par pietiekamu mutiskās tulkošanas kvalitāti. Šajā ziņā ir pietiekami atgādināt, ka valsts tiesām ir visplašākās tiesības vērsties Tiesā, ja tās uzskata, ka tajās izskatāmā lieta rada jautājumus par Savienības tiesību noteikumu interpretāciju vai to spēkā esamības vērtējumu un ka ir vajadzīgs lēmums par tiem [29]. Citiem vārdiem sakot, pat ja tiktu pieņemts, ka atbilde uz pirmo jautājumu neatstāj nekādas šaubas, šāds apstāklis nevarētu liegt valsts tiesai uzdot Tiesai prejudiciālu jautājumu un tas nebūtu iemesls, lai šādi uzdotu jautājumu padarītu par nepieņemamu.

2. Par prejudiciālā jautājuma tvērumu un pārformulēšanu

56. Ir jāatgādina, ka ar LESD 267. pantu iedibinātās sadarbības starp valstu tiesām un Tiesu procedūras ietvaros tai ir jāsniedz valsts tiesai lietderīga atbilde, kas ļautu izlemt tās izskatīšanā esošo lietu. Šādā nolūkā Tiesai attiecīgā gadījumā ir jāpārformulē tai iesniegtie jautājumi. Proti, Tiesas uzdevums ir interpretēt visas Savienības tiesību normas, kas valsts tiesām ir vajadzīgas, lai tās varētu izskatīt attiecīgās lietas, pat ja šīs normas nav tieši norādītas jautājumos, ko tai ir iesniegušas šīs tiesas. Līdz ar to, pat ja formāli iesniedzējtiesa ir ierobežojusi savus interpretācijas jautājumus tikai ar dažām Savienības tiesību normām, šāds apstāklis nav šķērslis, lai Tiesa sniegtu valsts tiesai visus Savienības tiesību interpretācijas elementus, kas tai var būt noderīgi, izspriežot iztiesājamo lietu, neatkarīgi no tā, vai šī tiesa savu jautājumu formulējumā ir vai nav uz tiem atsaukusies. Šajā ziņā Tiesai no visas iesniedzējtiesas iesniegtās informācijas, it īpaši no iesniedzējtiesas nolēmuma pamatojuma, ir jāizdala tie minēto tiesību elementi, kuru interpretācija ir nepieciešama, ņemot vērā pamatlietas priekšmetu [30].

57. Ņemot vērā abu jautājuma daļu izklāstu, iesniedzējtiesa jautā Tiesai par Direktīvas 2010/64 5. panta 2. punkta interpretāciju (pirmā daļa), kā arī par Direktīvas 2012/13 4. panta 5. punkta un 6. panta 1. punkta interpretāciju, vienlaikus atsaucoties arī uz LES 6. panta 1. punktu (otrā daļa).

58. Ņemot vērā pamatlietas rašanās faktus un lai sniegtu lietderīgu un pēc iespējas pilnīgāku atbildi uz prejudiciālo jautājumu, uzdotā jautājuma izvērtēšana nevarētu attiekties tikai uz aspektiem, kurus iesniedzējtiesa ir skaidri norādījusi. Tā tvērums ir jāpaplašina, ņemot vērā vairākas citas Direktīvu 2010/64 un 2012/13 normas, kā arī Direktīvu 2016/343 un Hartas 47. pantu. Līdz ar to tiek ierosināts pārformulēt abas jautājuma daļas šādi:

– Vai Direktīvas 2010/64 2., 3. un 5. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka ar tiem dalībvalstīm tiek noteikts pienākums nodrošināt aizdomās turētajiem vai apsūdzētajām personām, kuras nerunā kriminālprocesa norises valodā vai to nesaprot, tiesības uz pietiekamas kvalitātes mutisko tulkošanu, lai nodrošinātu taisnīgu lietas izskatīšanu, izveidojot neatkarīgu un pienācīgi kvalificētu tulkotāju un tulku reģistru un/vai nodrošinot minētās kvalitātes kontroli tiesā?

– Vai Direktīvu 2010/64, 2012/13 un 2016/343 normas, tās aplūkojot kopumā, kā arī Hartas 47. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tiem ir pretrunā iespēja aizmuguriski pieņemt spriedumu par apsūdzēto personu, kura nerunā kriminālprocesa norises valodā vai to nesaprot, attiecībā uz kuru nevar tikt konstatēts, ka izmeklēšanas laikā tā būtu tikusi informēta par aizdomām, kas pret to vērstas, vai apsūdzību, kas pret to izvirzīta, jo nav tikusi nodrošināta atbilstīga mutiskā tulkošana?

[29] Spriedums, 2014. gada 11. septembris, A (C-112/13, EU:C:2014:2195, 35. punkts).

[30] Spriedums, 2019. gada 13. jūnijs, *Moro* (C-646/17, EU:C:2019:489, 39. un 40. punkts).

3. Par lietas būtību

59. Kopš Padomes Pamatlēmuma 2002/584/TI (2002. gada 13. jūnijs) par Eiropas apcietināšanas orderi un par nodošanas procedūrām starp dalībvalstīm (OV 2002, L 190, 1. lpp.) pieņemšanas tiesu iestāžu sadarbības krimināllietās jomā pakāpeniski tika ieviesti juridiski instrumenti, kuru saskanīgas piemērošanas nolūks ir stiprināt dalībvalstu uzticību attiecīgajām valstu tiesību sistēmām nolūkā nodrošināt spriedumu atzīšanu un izpildi krimināllietās Savienībā ar mērķi, lai personas, kas ir izdarījušas noziedzīgus nodarījumus, nepaliktu nesodītas [31].

60. Direktīvas 2010/64, 2012/13 un 2016/343 ir daļa no šī juridisko instrumentu kopuma, kas konkretizē ceļvedi, kuru Padome pieņēma 2009. gadā un kura mērķis ir stiprināt personu tiesības kriminālprocesā, un kuru atzinīgi novērtēja Eiropadome un pasludināja par Stokholmas programmas neatņemamu sastāvdaļu [32]. Visu šo atvasināto tiesību normu mērķis ir stiprināt aizdomās turēto vai apsūdzēto personu procesuālās tiesības kriminālprocesā, lai garantētu viņu tiesības uz taisnīgu tiesu, un šajā nolūkā saskaņā ar attiecīgo direktīvu preambulām tās ir balstītas uz tiesībām, kas it īpaši ir noteiktas Hartas 6., 47. un 48. pantā. Minēto direktīvu attiecīgās piemērošanas jomas turklāt ir definētas, izmantojot gandrīz identisku formulējumu, lai aptvertu kriminālprocesu pilnā apjomā no brīža, kad dalībvalsts kompetentās iestādes ir informējušas personas par to, ka tās tiek turētas aizdomās vai apsūdzētas par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, līdz procesa beigām, kad tiek pieņemts lēmums galīgi noteikt, vai šīs personas ir izdarījušas minēto noziedzīgo nodarījumu [33]. Visa Direktīvu 2010/64, 2012/13 un 2016/343 kopuma pielietojums un izpratne, manuprāt, ir nepieciešama, lai atbildētu uz uzdoto jautājumu.

a) Par jautājuma pirmo daļu

61. Iesniedzējtiesai ir šaubas par Direktīvā 2010/64 paredzētajām tiesībām uz pietiekamas kvalitātes mutisko tulkošanu, runājot par to īstenošanu un kontroli.

62. Saskaņā ar Direktīvas 2010/64 17. apsvērumu tajā ietvertajiem kopīgajiem minimālajiem noteikumiem ir jānodrošina bezmaksas un "pienācīga" lingvistiska palīdzība, lai aizdomās turētās vai apsūdzētās personas, kas nerunā valodā, kurā notiek kriminālprocess, vai nesaprot to, varētu pilnībā īstenot savas tiesības uz aizstāvību un lai tiktu nodrošināta lietas taisnīga izskatīšana. Direktīvas 2010/64 1. panta 1. punktā ir paredzētas tiesības uz mutisko un rakstisko tulkojumu tostarp kriminālprocesā. Direktīvas 2010/64 2. pantā paredzēto tiesību uz mutisko tulkojumu priekšmets ir tulka veikta mutiska saziņa starp aizdomās turētajām vai apsūdzētajām personām un izmeklēšanas dienestiem, tiesu iestādēm vai vajadzības gadījumā advokātiem. Citiem vārdiem sakot, lai garantētu lietas taisnīgu izskatīšanu un lai attiecīgā persona varētu īstenot savas tiesības uz aizstāvību, minētais noteikums nodrošina šai personai, kad tai it īpaši kriminālprocesā pašai ir jāsniedz mutvārdu paskaidrojumi vai nu tieši kompetentajās tiesu iestādēs, vai arī savam advokātam, tiesības to darīt valodā, ko tā saprot. Direktīvas 2010/64 3. pantā ir reglamentētas

[31] Skat. spriedumu, 2019. gada 12. decembris, *Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg* un *Openbaar Ministerie* (Lionas un Tūras prokurori) (C-566/19 PPU un C-626/19 PPU, EU:C:2019:1077, 43. punkts).

[32] Padomes Rezolūcija (2009. gada 30. novembris) par ceļvedi aizdomās turētu vai apsūdzētu personu procesuālo tiesību stiprināšanai kriminālprocesā (OV 2009, C 295, 1. lpp.) un Stokholmas programma – atvērta un droša Eiropa tās pilsoņu un viņu aizsardzības labā, 2.4. punkts (OV 2010, C 115, 1. lpp.).

[33] No lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka pamatlietā IS tiek apsūdzēts kriminālprocesā, kas sākās izmeklēšanas posmā, kurā policijas dienesti apcietinājuma laikā viņu nopratināja ar tulka palīdzību, jo viņš neprata minētā procesa valodu, un vēl nebija pieņemts galīgais nolēmums, ar kuru tiek noteikta viņa vaina par attiecīgo noziedzīgo nodarījumu. Šādos apstākļos ir jāuzskata, ka Direktīvas 2010/64, 2012/13 un 2016/343 ir piemērojamas attiecīgajai personai un šai valsts tiesvedībai.

tiesības uz dažu būtisku dokumentu, kurus tiesvedības valodā sagatavojušas kompetentās iestādes, rakstisko tulkojumu, proti, tie neizsmeļošā veidā ir visi lēmumi par brīvības atņemšanu, visas apsūdzības vai apsūdzības raksti un visi spriedumi [34].

63. Turklāt Direktīvas 2010/64 5. panta 1. punktā, lasot to kopā ar šīs direktīvas 2. panta 8. punktu un 3. panta 9. punktu, ir paredzēts dalībvalstu pienākums veikt pasākumus, lai nodrošinātu mutisko un rakstisko tulkojumu pietiekamu kvalitāti, garantējot taisnīgu lietas izskatīšanu, kas nozīmē, ka šim mutiskajam vai rakstiskajam tulkojumam vismaz ir jānodrošina, lai aizdomās turētajām vai apsūdzētajām personām būtu skaidrs, par ko tās apsūdz, un lai tās spētu īstenot savas tiesības uz aizstāvību.

64. Lai gan Direktīvā 2010/64 dalībvalstīm nepārprotami ir noteikts pienākums panākt precīzu rezultātu attiecībā uz mutiskās un rakstiskās tulkošanas kvalitāti, tajā tām acīmredzami ir atstāta rīcības brīvība attiecībā uz tās izpildes kārtību. Tādējādi – pretēji lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu iekļautajam vērtējumam – Direktīvas 2010/64 5. panta 2. punkta, kurā ir minēts darbības vārds "cenšas", vienkārša gramatiskā interpretācija parāda, ka pienācīgi kvalificētu tulku un tulkotāju reģistru izveidei nav nekāda saistoša rakstura. Šāda reģistra esamība vai neesamība, kā tas ir Ungārijas gadījumā saskaņā ar šīs valsts valdības paziņojumiem, tātad pati par sevi nav noteicošais faktors, lai konstatētu iepriekšējā šo secinājumu punktā minētā pienākuma, kas noteikts dalībvalstīm, ievērošanu vai neievērošanu.

65. Tomēr, lai nodrošinātu tiesību uz pienācīgu lingvistisku palīdzību efektivitāti, Direktīvā 2010/64 dalībvalstīm ir noteikts pienākums valsts tiesībās paredzētajās procedūrās paredzēt mutiskās un rakstiskās tulkošanas kvalitātes kontroli. Papildus tiesībām apstrīdēt lēmumu, ar kuru noteikts, ka mutiskais tulkojums vai rakstisks dokumentu tulkojums nav vajadzīgs, šīs direktīvas 2. panta 5. punktā un 3. panta 5. punktā ir paredzēts, ka tad, ja šie pakalpojumi ir bijuši piedāvāti, aizdomās turētajām vai apsūdzētajām personām ir jābūt iespējai sūdzēties par to, ka mutiskā vai rakstiskā tulkojuma kvalitāte nav bijusi pietiekama, lai nodrošinātu taisnīgu lietas izskatīšanu. Vēlreiz ir jānorāda, ka Direktīvā 2010/64 nav reglamentēta kārtība – izņemot kontroles iniciatīvu –, saskaņā ar kuru šī apstrīdēšana var tikt īstenota. No iepriekš minētajiem pantiem, lasot tos kopsakarā ar Direktīvas 2010/64 24. un 25. apsvērumu, izriet, ka šīs apstrīdēšanas tiesības neliek dalībvalstīm paredzēt sūdzības procedūru vai atsevišķu mehānismu.

66. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, uz pirmā jautājuma pirmo daļu tiek piedāvāts atbildēt, ka Direktīvas 2010/64 2., 3. un 5. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka ar tiem dalībvalstīm ir noteikts pienākums nodrošināt aizdomās turētajiem vai apsūdzētajām personām, kuras nerunā kriminālprocesa norises valodā vai to nesaprot, iespēju sūdzēties par nepietiekamu mutiskās tulkošanas kvalitāti tādā nozīmē, ka tā nesniedz šīm personām iespēju gūt informāciju par tām pārmestajiem faktiem un iespēju īstenot savas tiesības uz aizstāvību. Direktīvas 2010/64 5. panta 2. punktā dalībvalstīm nav noteikts pienākums izveidot neatkarīgu un pienācīgi kvalificētu tulku un tulkotāju reģistru.

b) Par jautājuma otro daļu

67. Iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, kādas sekas ir tādas apsūdzētās personas tiesību uz informāciju neievērošanai, attiecībā uz kuru nevar tikt konstatēts, vai tā ir bijusi informēta par aizdomām, kas pret to vērstas, vai apsūdzību, kas pret to izvirzīta, atbilstīgas mutiskās tulkošanas

[34] Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2015. gada 15. oktobris, *Covaci* (C-216/14, EU:C:2015:686, 33., 40., 44. un 45. punkts).

neesamības dēļ, attiecībā uz kriminālprocesa, kas pret viņu ierosināts, norisi aizmuguriski. Manuprāt, šis jautājums attiecas uz vērtējumu par tiesību uz aizstāvību un tiesību uz lietas taisnīgu izskatīšanu ievērošanu, kas noteikti ir saistīts ar tiesībām, kuras ir skaidri paredzētas jautājuma formulējumā minētajā Direktīvā 2012/13, bet tas attiecas arī uz Direktīvu 2016/343.

68. Lai gan iesniedzējtiesai ir jānosaka, vai pamatlietā ir ievērotas Direktīvas 2012/13 normas un kādi konkrēti pasākumi šim mērķim ir jāveic attiecīgā gadījumā, tomēr Tiesai ir tai jānorāda objektīvi elementi, kuri būtu jāņem vērā šādā vērtējumā [35].

69. No Direktīvas 2012/13 10. un 14. apsvēruma izriet, ka, paredzot kopējus minimālos standartus, kuri būtu jāpiemēro saistībā ar tiesībām uz informāciju kriminālprocesā, tās mērķis ir stiprināt dalībvalstu savstarpējo uzticēšanos to attiecīgajām krimināltiesību sistēmām. Direktīvas 2012/13 1. pantā ir skaidri noteikts, ka šajā direktīvā ir paredzēti noteikumi par aizdomās turēto vai apsūdzēto personu tiesībām uz informāciju par viņu tiesībām kriminālprocesā un par viņiem izvirzīto apsūdzību [36]. Direktīvas 2012/13 3. un 6. pants, lasot tos kopsakarā, apliecina, ka tās 1. pantā minētās tiesības attiecas vismaz uz divām atšķirīgām tiesībām [37].

70. Pirmkārt, saskaņā ar šīs direktīvas 3. pantu aizdomās turētajām vai apsūdzētajām personām ir jābūt vismaz informētām par noteiktām procesuālajām tiesībām, kuru uzskaitījums ir sniegts šajā tiesību normā, ietverot tiesības uz advokāta palīdzību, tiesības uz bezmaksas juridiskām konsultācijām un nosacījumus šādu konsultāciju saņemšanai, tiesības tikt informētam par apsūdzību, tiesības uz mutisku un rakstisku tulkojumu, kā arī tiesības klusēt [38]. Ja aizdomās turētie vai apsūdzētās personas tiek aizturētas vai apcietinātas, Direktīvas 2012/13 4. pantā dalībvalstīm ir noteikts pienākums sniegt tām rakstveida paziņojumu, kurā it īpaši ir norādītas iepriekš minētās procesuālās tiesības. Šīs direktīvas 4. panta 5. punktā ir paredzēts, ka šis paziņojums ir jāsniedz ieinteresētajām personām valodā, kuru tās saprot, un, ja tas nav pieejams, tās mutiski ir jāinformē par to tiesībām valodā, kuru tās saprot.

71. Otrkārt, šīs direktīvas 6. pantā ir definēti noteikumi par tiesībām uz informāciju par apsūdzību. Direktīvas 2012/13 6. panta 1. punkts attiecas uz noteikumu, saskaņā ar kuru aizdomās turētajiem vai apsūdzētajām personām nekavējoties un tik detalizēti, cik nepieciešams, lai garantētu procesa taisnīgu norisi un tiesību uz aizstāvību efektīvu īstenošanu, sniedz informāciju par noziedzīgo darbību, kuras izdarīšanā viņus tur aizdomās vai apsūdz. Šī panta 2. punkts īpaši attiecas uz aizdomās turētajiem un apsūdzētajām personām, kas ir apcietinātas vai aizturētas, kuras ir jāinformē par viņu apcietināšanas vai aizturēšanas iemesliem, tostarp par noziedzīgo darbību, kuras izdarīšanā tās tur aizdomās vai apsūdz. Turklāt un it īpaši saskaņā ar minētā panta 3. punktu detalizēta informācija par apsūdzību, tostarp par noziedzīga nodarījuma būtību un juridisko kvalifikāciju, kā arī apsūdzētās personas līdzdalības pakāpi, tiek paziņota ne vēlāk kā tad, kad tiesā tiek iesniegti apsūdzības argumenti.

[35] Spriedums, 2018. gada 5. jūnijs, *Kolev* u.c. (C-612/15, EU:C:2018:392, 81. punkts).

[36] Direktīva 2012/13, kuras mērķis ir reglamentēt aizdomās turēto un apsūdzēto personu tiesības uz informāciju kriminālprocesā, ir cieši saistīta ar Direktīvu 2010/64, ar kuru šiem pašiem indivīdiem, kas nerunā attiecīgā kriminālprocesa norises valodā vai to nesaprot, ir piešķirtas tiesības uz šādi sniegtās informācijas mutisko un rakstisko tulkojumu. Kā tas ir skaidri minēts Direktīvas 2012/13 25. apsvērumā, sniedzot informāciju saskaņā ar šo direktīvu, aizdomās turētajiem vai apsūdzētajām personām vajadzības gadījumā tiek nodrošināts rakstisks vai mutisks tulkojums valodā, kuru viņi saprot, saskaņā ar Direktīvā 2010/64 noteiktajiem standartiem.

[37] Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 13. jūnijs, *Moro* (C-646/17, EU:C:2019:489, 34., 42. un 43. punkts).

[38] 2019. gada 19. septembra sprieduma *Rayonna prokuratura Lom* (C-467/18, EU:C:2019:765) 53. punktā Tiesa precizēja, ka personas, kas tiek turētas aizdomās par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, ir jāinformē par viņu tiesībām cik vien ātri iespējams, sākot no brīža, kad aizdomas, kuras pastāv saistībā ar šīm personām – kontekstā, kurā nav steidzamības –, pamato, ka kompetentās iestādes ierobežo to brīvību ar piespiedu pasākumiem, un vēlākais, pirms viņu pirmās oficiālās nopratināšanas, ko veic policija.

72. Lai nodrošinātu šādi paredzēto tiesību uz informāciju efektivitāti, Direktīvas 2012/13 8. panta 2. punktā ir noteikts, ka aizdomās turētajiem vai apsūdzētajām personām vai viņu advokātiem ir jābūt tiesībām saskaņā ar valsts tiesību aktos paredzētajām procedūrām iesniegt sūdzību, ja kompetentās iestādes nav sniegušas informāciju saskaņā ar šo direktīvu vai atsakās to sniegt.

73. Šajā stadijā vēlos norādīt, ka, lai gan iesniedzējtiesa jautājuma otrās daļas formulējumā atsaucas uz Direktīvas 2012/13 4. panta 5. punktu un 6. panta 1. punktu, tā aplūko situāciju, kurā nevar tikt konstatēts, ka apsūdzētā persona, kura izmeklēšanas posmā ir tikusi iztaujāta zviedru valodas tulka klātbūtnē, ir tikusi mutiski informēta par aizdomām, kas pret to vērstas, vai apsūdzību, kas pret to izvirzīta, neatbilstoša mutiskā tulkojuma dēļ. Šie pamatlietas apstākļi, manuprāt, liek secināt, ka Direktīvas 2012/13 6. pants ir atbilstošā tiesību norma, lai sniegtu atbildi iesniedzējtiesai.

74. Kādā situācijā līdz ar to ir apsūdzētais, kuram tulks izmeklēšanas posmā neatbilstošā veidā ir paziņojis par faktiem, kad tiesvedība attiecībā uz viņu noris bez tā klātbūtnes?

75. Kā izriet no Direktīvas 2016/343 1. panta un 9. apsvēruma, tās mērķis ir paredzēt kopējus minimālos noteikumus, kas attiecas uz konkrētiem nevainīguma prezumpcijas aspektiem kriminālprocesā un tiesībām piedalīties klātienē lietas izskatīšanā tiesā. Minētās direktīvas 8. panta 1. punktā ir noteikts, ka dalībvalstis nodrošina, ka aizdomās turētajiem vai apsūdzētajiem ir tiesības piedalīties klātienē lietas izskatīšanā tiesā. Šīs pašas direktīvas 35. apsvērumā ir precizēts, ka aizdomās turētā vai apsūdzētā tiesības piedalīties klātienē lietas izskatīšanā nav absolūtas un ka saskaņā ar konkrētiem nosacījumiem aizdomās turētajam vai apsūdzētajam vajadzētu būt tiesīgam, precīzi paužot savu gribu vai klusējot, nepārprotami no minētajām tiesībām atteikties. Tādējādi Direktīvas 2016/343 8. panta 2. punktā ir noteikts, ka dalībvalstis var paredzēt, ka tiesas sēde, kurā var tikt pieņemts nolēmums par aizdomās turētā vai apsūdzētā vainīgumu vai nevainīgumu, var notikt bez minētās personas klātbūtnes ar nosacījumu, ka – atbilstoši šīs tiesību normas a) apakšpunktam – aizdomās turētais vai apsūdzētais ir pienācīgā laikā informēts par tiesas sēdi un par neierašanās sekām vai – atbilstoši šīs tiesību normas b) apakšpunktam – aizdomās turēto vai apsūdzēto, kas ir informēts par tiesas sēdi, pārstāv pilnvarots advokāts, kuru izraudzījies aizdomās turētais vai apsūdzētais, vai valsts [39].

76. No Direktīvas 2016/343 8. panta 2. punkta b) apakšpunkta izriet, ka apsūdzēto tātad var tiesāt bez viņa klātbūtnes, ja viņš iepriekš ir ticis informēts par tiesas sēdi un viņu pārstāv advokāts, kuru viņš ir izraudzījies vai kuru norīkojusi valsts. Šajā ziņā saskaņā ar Tiesai iesniegtajiem lietas materiāliem IS, kuram adresētā pavēste ir tikusi atsūtīta atpakaļ ar norādi "nav pieprasīta", neieradās 2018. gada 27. novembra pirmstiesas sēdē un, ņemot vērā prokuratūras prasījumus par vienkāršu naudas sodu, iesniedzējtiesai saskaņā ar valsts tiesībām ir jāturpina aizmuguriska tiesvedība un tātad jālemj par apsūdzētā, kuru tomēr pārstāv valsts norīkots advokāts, vainu bez viņa klātbūtnes.

77. Ja ir izpildīti aizmuguriska sprieduma nosacījumi, kas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai [40], neviena Direktīvas 2016/343 norma neliedz advokātam, kurš skaidri minēts iepriekš norādītajā Direktīvas 2012/13 8. panta 2. punktā, iespēju apstrīdēt kompetentajā tiesā veidu, kādā tiesības uz

[39] Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2020. gada 13. februāris, *Spetsializirana prokuratura* (Tiesas sēde bez apsūdzētās personas klātbūtnes) (C-688/18, EU:C:2020:94, 29., 32. un 33. punkts).

[40] Šajā ziņā atgādinu – tā kā tiesības piedalīties klātienē lietas izskatīšanā tiesā nav absolūtas, Direktīvas 2016/343 35. apsvērumā ir norādīts, ka saskaņā ar konkrētiem nosacījumiem apsūdzētajiem vajadzētu būt tiesīgiem, precīzi paužot savu gribu vai klusējot, nepārprotami no minētajām tiesībām atteikties. Šīs direktīvas 38. apsvērumā ir piebilsts, ka, apsverot, vai informācijas sniegšanas veids ir pietiekams, lai nodrošinātu, ka persona ir informēta par lietas izskatīšanu tiesā, īpaša uzmanība būtu jāpievērš attiecīgās personas centieniem saņemt tai adresēto informāciju.

informāciju un it īpaši šīs direktīvas 6. pants ir tikuši piemēroti tiesvedības laikā [41]. Tādējādi apsūdzētā advokāts var apstrīdēt tiesību akta un attiecīgā gadījumā visas tiesvedības likumību kompetentajā tiesā, kurai ir jālemj bez ieinteresētās personas klātbūtnes.

78. Šīs apstrīdēšanas pamatā var būt pret aizdomās turēto vai apsūdzēto personu izvirzītās apsūdzības mutiskā tulkojuma atbilstošas kvalitātes trūkums, kāda tā prasīta Direktīvas 2010/64 5. panta 2. punktā. Šajā saistībā ir jāatgādina, ka mutisko tulkojumu var uzskatīt par pietiekami kvalitatīvu tieši tad, ja tas ļauj šīm personām saprast, par ko tās apsūdz, un dod tām iespēju īstenot savas tiesības uz aizstāvību – atbilstoši šīs direktīvas 2. panta 8. punktam.

79. Tajā pašā laikā, man šķiet, pamatlietā arī var tikt izvirzīts jautājums par to, kāds apjoms ir apsūdzētā tiesībām tikt informētam par apsūdzību, kas pret viņu celta tiesvedībā, kurā ir paredzēts, ka viņa prombūtnes gadījumā var pieņemt nolēmumu pēc būtības. Precīzāk, vai ir iespējams labot to, ka nav tikušas ievērotas tiesības uz informāciju par apsūdzību izmeklēšanas posmā, aizmuguriska sprieduma attiecībā uz apsūdzēto pieņemšanas posmā? Man šķiet, ka Tiesas judikatūras izvērtējuma rezultātā ir jāsniedz apstiprinoša atbilde.

80. Kā būtībā ir norādīts Direktīvas 2012/13 14. un 41. apsvērumā, tās pamatā it īpaši ir Hartas 47. pantā minētās tiesības un tās mērķis ir veicināt šīs tiesības. Konkrētāk, šīs direktīvas 6. panta mērķis ir nodrošināt tiesību uz aizstāvību efektīvu īstenošanu, kā arī procesa taisnīgumu, un tādējādi tajā ir skaidri nostiprināts Hartas 47. pantā nostiprināto tiesību uz efektīvu tiesību aizsardzību aspekts [42]. Tas, ka Direktīvā 2012/13 nav reglamentēta kārtība, kādā tās 6. pantā paredzētā informācija par apsūdzību ir jāpaziņo minētajai apsūdzētajai personai, nevar būt pretrunā minētajā normā noteiktajam mērķim [43].

81. Taču šis mērķis noteic, ka apsūdzētajai personai ir jāsaņem detalizēta informācija par apsūdzību laikus – brīdī, kas tai ļauj efektīvi sagatavot savu aizstāvību. Minētais mērķis, kā arī pienācīga procesa norise principā paredz – attiecīgā gadījumā neskarot īpašos vai vienkāršotos procesus –, ka minētā informācijas sniegšana tiek veikta *ne vēlāk kā* brīdī, kad tiesā, kuras kompetencē ir izvērtēt apsūdzības pamatotību, faktiski sākas debates par šo pamatotību [44].

82. Papildus pēdējā brīža noteikšanai, līdz kuram ir jāsaņem detalizēta informācija par apsūdzību, Tiesa norādīja, ka ar šo minēto informācijas sniegšanu apsūdzētā persona *vai tās advokāts* tiek precīzi informēti par faktiem, saistībā ar kuriem šai personai ir izvirzīta apsūdzība, un to juridisko kvalifikāciju. Iespēja iepazīties ar šo informāciju un ar šiem elementiem ne vēlāk kā brīdī, kad sākas debates, ir būtiska, lai ļautu šai personai vai tās advokātam lietderīgi piedalīties šajās debatēs, ievērojot sacīkstes principu un pušu procesuālo tiesību vienlīdzības principu, tādējādi, ka viņi efektīvi var paust savu nostāju [45]. Tiesa turklāt ir precizējusi – katrā ziņā neatkarīgi no brīža, kad ir sniegta detalizēta informācija par apsūdzību, apsūdzētajai personai un tās advokātam, ievērojot sacīkstes principu un pušu procesuālo tiesību vienlīdzības principu, tostarp ir jābūt piešķirtam

41 Saskaņā ar Direktīvas 2012/13 36. apsvērumu šīs tiesības neuzliek dalībvalstīm pienākumu paredzēt īpašu pārsūdzības procedūru, atsevišķu mehānismu vai sūdzību iesniegšanas procedūru, kādā var apstrīdēt informācijas nesniegšanu vai atteikumu to sniegt.

42 Skat. spriedumu, 2020. gada 14. maijs, *Staatsanwaltschaft Offenburg* (C-615/18, EU:C:2020:376, 70. un 71. punkts). Minētā sprieduma 72. un 73. punktā Tiesa piebilda, ka – tāpat kā Hartas 47. pantam, kas ir pietiekams pats par sevi un nav jāprecizē ar Savienības vai valsts tiesību normām, lai privātpersonām radītu tiesības, uz kurām pašām par sevi var atsaukties, – Direktīvas 2012/13 6. pantam ir tieša iedarbība un līdz ar to iesniedzējtiesai atbilstoši savai kompetencei ir jāveic visi nepieciešamie pasākumi, lai nodrošinātu šī 6. panta pilnīgu iedarbību.

43 Spriedums, 2019. gada 13. jūnijs, *Moro* (C-646/17, EU:C:2019:489, 51. punkts).

44 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 5. jūnijs, *Kolev* u.c. (C-612/15, EU:C:2018:392, 90. un 92. punkts).

45 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 5. jūnijs, *Kolev* u.c. (C-612/15, EU:C:2018:392, 93. punkts).

pietiekamam termiņam, lai iepazītos ar šo informāciju, un ir jābūt sniegtai iespējai efektīvi sagatavot aizstāvību, iesniegt savus varbūtējos apsvērumus un attiecīgā gadījumā sagatavot jebkādu lūgumu, tostarp lūgumu par pierādījumu vākšanu, kurus tiem ir tiesības iesniegt saskaņā ar valsts tiesībām. Šī prasība attiecīgā gadījumā nozīmē izdot rīkojumu par to, ka lietas izskatīšana tiek apturēta un tiek noteikts vēlāks tās izskatīšanas datums [46].

83. Ciktāl, kā tas ir pamatlietā, apsūdzēto, kurš neieradās tiesas sēdē, pārstāv advokāts, kurš laikus ir saņēmis detalizētu informāciju par apsūdzību, lai sagatavotu aizstāvību, pēdējai minētajai personai līdz ar to ir iespēja lietderīgi piedalīties debatēs, attiecīgā gadījumā apstrīdot akta un visas tiesvedības likumību, kā arī apsūdzības pamatotību.

84. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, uz pirmā jautājuma otro daļu tiek piedāvāts atbildēt, ka Direktīvu 2010/64, 2012/13 un 2016/343 normas, tās aplūkojot kopumā, ir jāinterpretē tādējādi, ka tādos apstākļos, kādi ir pamatlietā, ar tām netiek liegta iespēja aizmuguriski spriest par apsūdzēto, kurš nerunā kriminālprocesa norises valodā vai to nesaprot un attiecībā uz kuru nevar tikt konstatēts, vai viņš izmeklēšanas gaitā ir ticis informēts par aizdomām, kas pret viņu vērstas, vai apsūdzību, kas pret viņu izvirzīta, mutiskās tulkošanas neatbilstošas kvalitātes dēļ, ja minētā apsūdzētā advokātam ir iespēja apstrīdēt akta un attiecīgā gadījumā visas tiesvedības likumību, jo ir tikušas pārkāptas šīs tiesības uz informāciju. Direktīvas 2012/13 6. pants, lasot to kopsakarā ar Hartas 47. pantu, ir jāinterpretē tādējādi, ka tam nav pretrunā tas, ka detalizēta informācija par apsūdzību tiek paziņota apsūdzētā, kurš tiek notiesāts, viņam klāt neesot, aizstāvim, pirms tiesa ir sākusi apsūdzības izskatīšanu pēc būtības un tajā ir sāktas debates, ar nosacījumu, ka tiesa veic visus vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka tiek ievērotas tiesības uz aizstāvību un taisnīgu lietas izskatīšanu.

C. Par otro un trešo jautājumu

85. Atšķirībā no pirmā prejudiciālā jautājuma Ungārijas valdības paustie iebildumi par otrā un trešā jautājuma pieņemamību, kurus Komisija ir minējusi gandrīz identiskā redakcijā, manuprāt, liek izdarīt secinājumu par šo jautājumu nepieņemamību. Proti, ņemot vērā no sprieduma *Miasto Łowicz* izrietošās atziņas, minēto jautājumu nepieņemamība, manuprāt, vairs nerada šaubas. Otrais un trešais jautājums ir tādu jautājumu piemērs, kurus Tiesa vēlējās izslēgt no prejudiciālā nolēmuma tiesvedības kā neatbilstošus šī tiesību aizsardzības līdzekļa garam un mērķim, proti, Tiesas un valsts tiesas veiktajai kopīgajai darbībai, ievērojot to attiecīgās kompetences, lai rastu risinājumu konkrētajā lietā, kuru pēdējā minētā tiesa izskata.

86. Ar otro un trešo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā Tiesai, vai LES 19. pants un Hartas 47. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tiem ir pretrunā:

– valsts sistēma, saskaņā ar kuru ieceļ tiesu vadītājus, kuri ir atbildīgi par lietu sadali, tiesnešu novērtēšanu un disciplinārlietu sākšanu, piešķirot *OBH* priekšsēdētājam, kuru amatā ieceļ parlamenta locekļi, tiešas pagaidu iecelšanas pilnvaras, apejot uzaicinājuma iesniegt kandidatūras procedūru un ignorējot kompetento tiesu institūciju atzinumu;

– valsts atalgojuma sistēma, kurā ir paredzēts zemāks atalgojums tiesnešiem salīdzinājumā ar prokuroriem, un tas, ka *OBH* priekšsēdētājs un tiesu vadītāji piešķir dažādas ļoti lielas piemaksas salīdzinājumā ar tiesnešu pamatalgu, kas tādējādi potenciāli var radīt nepamatotu ietekmi un izraisīt tiesu neatkarības pārkāpumu.

[46] Spriedums, 2019. gada 13. jūnijs, *Moro* (C-646/17, EU:C:2019:489, 53. punkts).

87. Gadījumā, ja Tiesa uz šiem jautājumiem atbildētu apstiprinoši, iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai tiesvedībā ir ievērotas tiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu.

88. Jāatgādina, ka LESD 267. pantā paredzētais lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pamatojums ir nevis konsultatīvu atzinumu sniegšana par vispārīgiem vai hipotētiskiem jautājumiem, bet gan nepieciešamība faktiski atrisināt strīdu, jo Tiesas uzdevums prejudiciāla nolēmuma tiesvedībā ir palīdzēt iesniedzējtiesai atrisināt tajā izskatāmo lietu. Prejudiciālajam nolēmumam ir jābūt vajadzīgam, lai iesniedzējtiesa varētu atrisināt tajā izskatāmo strīdu, un tieši ar šādu nosacījumu attiecīgie prejudiciālie jautājumi var tikt kvalificēti kā atbilstoši un par tiem var iesniegt lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu [47].

89. Tomēr pamatlietu veido aizmuguriska sprieduma tiesvedība attiecībā uz Zviedrijas pilsoni, kuram tulks izmeklēšanas laikā paziņoja par faktiem, par kuru izdarīšanu viņš tiek vainots, un apsūdzību par Ungārijas tiesību aktu, kas attiecas uz ieročiem un munīciju, pārkāpumu. Šaubīdamās par valsts krimināltiesību normu saderību, iesniedzējtiesa jautā Tiesai par tiesību uz mutisku tulkošanu un informāciju par apsūdzību, kas izvirzīta pret attiecīgo personu, tvērumu īpašā kontekstā, kad apsūdzētais nav ieradies uz tiesas sēdi, bet viņu pārstāv advokāts, – situāciju, kurā ir jāinterpretē vairākas Direktīvu 2010/64, 2012/13 un 2016/343 normas.

90. Šajos apstākļos no Tiesas gaidītās atbildes par valsts tiesību aktu, kuri attiecas uz *OBH* priekšsēdētāja veiktu tiešu tiesas vadītāju iecelšanu amatā uz laiku [48] un tiesnešu atalgojumu, saderību ar Savienības tiesībām, šajā gadījumā LES 19. pantu, lasot to kopā ar Hartas 47. pantu, neatbilst iepriekšminētajam vajadzības kritērijam [49]. Citiem vārdiem sakot, pamatlieta nekādā ziņā neattiecas uz Ungārijas tiesu sistēmu kopumā, kuras daži aspekti varētu negatīvi ietekmēt tiesu varas un it īpaši iesniedzējtiesas neatkarību, īstenojot Savienības tiesību aktus.

91. Ar to, ka starp pamatlietu un Hartas 47. pantu vai – pat plašāk – LES 19. pantu varētu pastāvēt materiāla saikne, nepietiek, lai izpildītu vajadzības kritēriju. Vēl ir nepieciešams, lai šo tiesību normu interpretācija, kāda tiek lūgta saistībā ar otro un trešo jautājumu, būtu objektīvi vajadzīga nolēmumam, kas iesniedzējtiesai ir jāpieņem, bet šajā lietā tas tā nav. Nav īsti skaidrs, kā iesniedzējtiesa, piemērojot no šo tiesību normu interpretācijas izrietošos secinājumus, ņemot vērā šo jautājumu saturu, varētu pieņemt lēmumu, kas būtu nepieciešams pamatlietas izspriešanai [50].

92. Turklāt, lai gan Tiesa jau ir atzinusi par pieņemamiem prejudiciālus jautājumus par tādu Savienības procesuālo tiesību normu interpretāciju, kuras attiecīgajai iesniedzējtiesai būtu pienākums piemērot sprieduma taisīšanai, tāds nav šajā lietā uzdotā otrā un trešā jautājuma tvērums. Tāpat nešķiet arī, ka Tiesas atbilde uz minētajiem jautājumiem varētu sniegt iesniedzējtiesai tādu Savienības tiesību interpretāciju, kas tai ļautu izlemt valsts tiesību procesuālos jautājumus, pirms tā varētu izšķirt tajā izskatāmo strīdu pēc būtības. Šādos apstākļos

47 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2014. gada 3. jūlijs, *Da Silva* (C-189/13, nav publicēts, EU:C:2014:2043, 36. punkts), un spriedumu *Miasto Łowicz* (44. un 45. punkts).

48 Norādīšu, ka iesniedzējtiesneša šaubas par tiesnešu iecelšanas likumību konkrēti attiecas uz *Fővárosi Törvényszék* (Galvaspilsētas Budapeštas tiesa) priekšsēdētāja iecelšanu amatā, neapgalvojot, ka viņam būtu jāpiedalās kriminālprocesā, kuru izskata minētais tiesnesis, kas darbojas *Pesti Központi Kerületi Bíróság* (Peštas apgabala centrālā tiesa).

49 Pēc analoģijas skat. rīkojumu, 2020. gada 6. oktobris, *Prokuratura Rejonowa w Słubicach* (C-623/18, nav publicēts, EU:C:2020:800).

50 Šajā nozīmē skat. spriedumu *Miasto Łowicz* (48. un 52. punkts) un rīkojumu, 2020. gada 6. oktobris, *Prokuratura Rejonowa w Słubicach* (C-623/18, nav publicēts, EU:C:2020:800, 30. punkts).

minētie jautājumi tādējādi attiecas nevis uz tādu Savienības tiesību interpretāciju, kas ir objektīvi vajadzīga minētā strīda atrisināšanai, bet gan uz vispārīga rakstura interpretāciju, un līdz ar to tie ir nepieņemami [51].

D. Par piekto jautājumu

93. Ar piekto jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai LES 19. panta 1. punkts, Hartas 47. pants un LESD 267. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka ar tiem netiek pieļauts valsts tiesiskais regulējums, kas ļauj sākt disciplinārlietu pret tiesnesi, pamatojoties uz to, ka viņš ir nosūtījis Tiesai lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu. Gan Ungārijas valdība, gan Komisija lūdz atzīt šo jautājumu par nepieņemamu, un šim secinājumam, manuprāt, var piekrist no strikti juridiska aspekta, par spīti īpaši problemātiskiem un nožēlojamiem – kas ir eifēmisks izteiciens – apstākļiem, kuri radušies pēc prejudiciālā nolēmuma nosūtīšanas.

94. Proti, nav šaubu par to, ka 2019. gada 25. oktobrī *Fővárosi Törvényszék* (Galvaspilsētas Budapeštas tiesa) priekšsēdētājs pieņēma aktu par disciplinārlietas sākšanu pret iesniedzējtiesnesi, kas bija pirmā stadija procesā, kura rezultātā lieta tiek nodota disciplinārtiesai, kas varēja izlemt sākt tiesvedību un piemērot disciplinārsodu. Saskaņā ar iepriekš minēto aktu iesniedzējtiesnesim tika pārmests, ka viņš:

– pirmkārt, pārkāpa tiesneša profesijas prestižu, neievērojot it īpaši *Kúria* nolēmumu, ar kuru lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu tika atzīts par prettiesisku (Likuma par tiesnešu statusu un atalgojumu 105. panta b) punkts);

– otrkārt, nepamatoti neizpildīja ar tiesneša amatu saistītos pienākumus tādā ziņā, ka no *Kúria* nolēmuma izdarīja secinājumu, ka pastāvēja attiecīgā tiesneša noraidīšanas iemesls saistībā ar personiskiem iebildumiem pret noteiktām tiesu varas augstām amatpersonām un ka ieinteresētajai personai šis noraidīšanas iemesls bija jāpaziņo savas tiesas priekšsēdētājam un tai nevajadzēja turpināt būt par tiesnesi pamatlietā (Likuma par tiesnešu statusu un atalgojumu 105. panta a) punkts).

95. 2019. gada 22. novembrī, proti, četras dienas pēc papildu lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu iesniegšanas, *Fővárosi Törvényszék* (Galvaspilsētas Budapeštas tiesa) priekšsēdētājs atsauca aktu par disciplinārlietas sākšanu, kā rezultātā tā tika izbeigta, pamatojoties uz to, ka, lai gan viņam kā attiecīgās tiesas priekšsēdētājam ir bijis pienākums ierosināt disciplinārlietu, tiesu varas interesēs no tā brīža šī iniciatīva bija jāatsauc.

96. Kā jau tika norādīts, Tiesa var atteikties lemt par valsts tiesas iesniegtu lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu tikai tad, ja ir acīmredzams, ka lūgtajai Savienības tiesību normas interpretācijai nav nekāda sakara ar pamatlietas faktisko situāciju vai tās priekšmetu, ja izvirzītā problēma ir hipotētiska vai ja Tiesai nav zināmi faktiskie vai juridiskie apstākļi, kas nepieciešami, lai sniegtu noderīgu atbildi uz tai uzdotajiem jautājumiem [52].

97. Šajā ziņā ir jānorāda, ka pamatlieta, kuras kontekstā Tiesai ir iesniegts lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu, neattiecas uz disciplinārlietas sākšanu pret iesniedzējtiesnesi, tāpat kā tā neattiecas uz Likumu par tiesnešiem un tā normām saistībā ar tiesnešiem piemērojamo

[51] Skat. spriedumu *Miasto Łowicz* (50., 51. un 53. punkts).

[52] Spriedums, 2019. gada 19. novembris, A. K. u.c. (Augstākās tiesas Disciplinārlietu palātas neatkarība) (C-585/18, C-624/18 un C-625/18, EU:C:2019:982, 97. un 98. punkts).

disciplināro režīmu. Turklāt ir skaidrs, ka akts par disciplinārlietas sākšanu tika atsaukts un tā tika slēgta. Šajā kontekstā Tiesai iesniegtais piektais prejudiciālais jautājums neattiecas uz Savienības tiesību interpretāciju, kas atbilstu vajadzībai atrisināt pamatlietu, un atbilde uz to liktu Tiesai formulēt konsultatīvu atzinumu par tādiem vispārīgiem vai hipotētiskiem jautājumiem kā Ungārijas tiesnešu iespējamā psiholoģiskā reakcija uz disciplinārlietu, kas sākta, pamatojoties uz *Kúria* spriedumu, attiecībā uz prejudiciālo jautājumu iesniegšanu nākotnē. Līdz ar to piektais prejudiciālais jautājums būtu jāatzīst par nepieņemamu. Tomēr, ņemot vērā to, cik nopietnas problēmas atspoguļo akts par disciplinārlietas sākšanu pret tiesnesi, pamatojoties uz faktu, ka viņš ir iesniedzis lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, manuprāt, Tiesai savā spriedumā būtu jāatgādina sprieduma *Miasto Łowicz* 55.–59. punkts, lai sniegtu pamācību valsts kompetentajām iestādēm un novērstu jebkādu šāda veida rīcības atkārtošanos [53].

98. Lai Tiesas uzdevums sniegt atbalstu tiktu izpildīts pilnībā, es tomēr īsi minēšu nelielu iespējamību, ka piektais prejudiciālais jautājums varētu tikt atzīts par pieņemamu. Proti, papildu lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu varētu tikt uzskatīts par nedalāmu kopumu, kurā ceturtais un piektais jautājums ir cieši saistīti, lai neteiktu – neatdalāmi. Ar šiem jautājumiem iesniedzējtiesnesis vēlas noskaidrot, vai tas, piemērojot Savienības tiesības, var nepiemērot *Kúria* spriedumu, lai lemtu par pamatlietu pēc būtības, integrējot tajā prejudiciālo nolēmumu, nebaidoties, ka disciplinārlieta, kas ir balstīta tieši uz šo spriedumu, tiek atsākta, jo viss šo aspektu kopums ir procesuāla rakstura problēma, kas ir jāizskata *in limine litis*.

99. Šajā ziņā vēlos norādīt, ka sprieduma *Miasto Łowicz* 51. punktā izmantoto izteicienu "valsts tiesību procesuālie jautājumi" raksturo izdevīgs vispārinājums, jo termina "jautājumi", nevis "normas" izvēle, visticamāk, liecina par Tiesas vēlmi sev atstāt zināmu no LESD 267. panta izrietošā vajadzības kritērija interpretācijas elastīgumu. Tādējādi šī frāze var attiekties uz jebkuru jautājumu, kas neattiecas uz strīda atrisināšanu pēc būtības, bet netieši piedalās tajā, pat ja tā nav stingri saistīta ar leģislatīva vai judikatūras rakstura tiesību normas īstenošanu, kas regulē prasības celšanu kompetentajā tiesā, tiesvedības norisi, tās iznākumu un tiesību aizsardzības līdzekļus [54].

100. Šādos apstākļos Tiesas atbilde uz ceturto un piekto jautājumu, kuri tiek izskatīti kopā, varētu sniegt iesniedzējtiesai Savienības tiesību interpretāciju, kas tai ļautu izlemt valsts tiesību procesuālu jautājumu, pirms tā var lemt par tajā izskatāmo lietu pēc būtības. Konkrētajā gadījumā šis jautājums ir par nosacījumiem kriminālprocesa turpināšanai pamatlietā pēc Tiesas sprieduma, kurā ir sniegta atbilde uz lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, kas iepriekš ar valsts augstākās instances tiesas spriedumu, kurš arī tika izmantots par pamatu disciplinārlietas sākšanai pret iesniedzējtiesnesi, tika atzīts par prettiesisku. Ja Tiesa izvēlētos piekto jautājumu atzīt par pieņemamu, atbilde pēc būtības, manuprāt, ir skaidri ietverta sprieduma *Miasto Łowicz* 55.–59. punktā.

[53] Jāatgādina ģenerāladvokāta L. A. Hēlhuda [*L. A. Geelhoed*] tik pamatotie izteikumi secinājumos lietā Komisija/Itālija (C-129/00, EU:C:2003:656), saskaņā ar kuriem valsts tiesas "ir gan garantija, gan pretspēks dalībvalstī gadījumā, ja citas valsts iestādes nav ievērojušas tām Līgumā paredzētos pienākumus".

[54] Šī situācija atšķiras tieši no tās, kurā Tiesa atzina par pieņemamiem prejudiciālus jautājumus par Savienības procesuālo tiesību "normu" interpretāciju, kuras attiecīgajai iesniedzējtiesai būtu pienākums piemērot, lai taisītu savu spriedumu, kā tas ir atgādināts sprieduma *Miasto Łowicz* 50. punktā. Ir svarīgi konstatēt, ka Tiesa ir atzinusi – lai arī jēdziens "sniegt spriedumu" LESD 267. panta otrās daļas izpratnē ietver visu "procesu, kas vainagojas ar iesniedzējtiesas spriedumu", tā uzskata, ka minētie jēdzieni ir jāinterpretē plaši, lai novērstu to, ka daži procesuāli jautājumi tiks uzskatīti par nepieņemamiem un nevarēs būt Tiesas interpretācijas priekšmets, un lai Tiesa varētu lemt par visu to Savienības tiesību normu interpretāciju, kas iesniedzējtiesai ir jāpiemēro (spriedums, 2019. gada 28. februāris, *Gradbeništvo Korana* (C-579/17, EU:C:2019:162, 35. punkts un tajā minētā judikatūra)).

V. Secinājumi

101. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, Tiesai iesaku *Pesti Központi Kerületi Bíróság* (Peštas apgabala centrālā tiesa, Ungārija) atbildēt šādi:

1) Ja pastāv valsts tiesību normas par tādas ārkārtas pārsūdzības īstenošanu, kas ir paredzēta, lai vienādotu minētās tiesības, un ir vērsta pret lēmumu, ar kuru tiek iesniegts lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu, LESD 267. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tam ir pretrunā šādu normu piemērošana, kas ļauj augstākas instances tiesai, kurā iesniegta pārsūdzība, atzīt šo lēmumu par prettiesisku, neietekmējot tā tiesiskās sekas attiecībā uz tiesvedības pamatlietā apturēšanu un prejudiciālā nolēmuma tiesvedības turpināšanu, pamatojoties uz to, ka prejudiciālie jautājumi nav vajadzīgi strīda atrisināšanai un ka tie ir vērsti uz valsts tiesību normu nesaderības ar Savienības tiesībām konstatēšanu. Savienības tiesību pārākums liek iesniedzējtiesai nepiemērot šīs normas un tiesu nolēmumus, ar kuriem tās tiek īstenotas.

2) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2010/64/ES (2010. gada 20. oktobris) par tiesībām uz mutisko un rakstisko tulkojumu kriminālprocesā 2., 3. un 5. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka ar tiem dalībvalstīm ir noteikts pienākums nodrošināt aizdomās turētajiem vai apsūdzētajām personām, kuras nerunā kriminālprocesa norises valodā vai to nesaprot, iespēju sūdzēties par nepietiekamu mutiskās tulkošanas kvalitāti tādā nozīmē, ka tā nesniedz šīm personām iespēju gūt informāciju par tām pārmestajiem faktiem un iespēju īstenot savas tiesības uz aizstāvību. Direktīvas 2010/64 5. panta 2. punktā dalībvalstīm nav noteikts pienākums izveidot neatkarīgu un pienācīgi kvalificētu tulku un tulkotāju reģistru.

3) Direktīvas 2010/64, Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2012/12/ES (2012. gada 22. maijs) par tiesībām uz informāciju kriminālprocesā un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2016/343 (2016. gada 9. marts) par to, lai nostiprinātu konkrētus nevainīguma prezumpcijas aspektus un tiesības piedalīties klātienē lietas izskatīšanā tiesā kriminālprocesā, normas, tās aplūkojot kopumā, ir jāinterpretē tādējādi, ka tādos apstākļos, kādi ir pamatlietā, ar tām netiek liegta iespēja aizmuguriski spriest par apsūdzēto, kurš nerunā kriminālprocesa norises valodā vai to nesaprot un attiecībā uz kuru nevar tikt konstatēts, vai viņš izmeklēšanas gaitā ir ticis informēts par aizdomām, kas pret viņu vērstas, vai apsūdzību, kas pret viņu izvirzīta, mutiskās tulkošanas neatbilstošas kvalitātes dēļ, ja minētā apsūdzētā advokātam ir iespēja apstrīdēt akta un attiecīgā gadījumā visas tiesvedības likumību, jo ir tikušas pārkāptas šīs tiesības uz informāciju. Direktīvas 2012/13 6. pants, lasot to kopsakarā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pantu, ir jāinterpretē tādējādi, ka tam nav pretrunā tas, ka detalizēta informācija par apsūdzību tiek paziņota apsūdzētā, kurš tiek notiesāts, viņam klāt neesot, aizstāvim, pirms tiesa ir sākusi apsūdzības izskatīšanu pēc būtības un tajā ir sāktas debates, ar nosacījumu, ka tiesa veic visus vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka tiek ievērotas tiesības uz aizstāvību un taisnīgu lietas izskatīšanu.